

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΖ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1950

ΑΡΙΘ. 22

ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΝ ΤΟΥ ΟΗΕ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΑΧΘΕΝΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΠΑΙΔΩΝ

Ἐπὶ τῇ διεξαγομένῃ ἐν τῇ Πολιτικῇ Ἐπιτροπῇ τοῦ ΟΗΕ συζητήσῃ περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἀρπαγέντων ἑλληνοπαίδων συνετεία προτάσεως ὑποβληθείσης ὑπὸ τῆς Αὐστραλίας, τῆς Δανίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ὀλλανδίας, ὁ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος διεβίβασε χθὲς πρὸς τὸν Πρόεδρον αὐτῆς τὴν ἀκόλουθον Ἐκκλήσιν :

Ἐν ὀνόματι τῶν ἀρχῶν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, τοῦ δικαίου, τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῆς προσωπικότητος, ἐπὶ τῶν ὁποίων βασίζεται ὁ Ο.Η.Ε., καὶ ὅλων τῶν ἀνωτέρων ἰδεωδῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐδράζεται ὁ καθόλου πολιτισμὸς, ὑπεράνω πάσης πολιτικῆς σκοπιμότητος, κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην, κατὰ τὴν ὁποίαν συζητεῖται ἐνώπιόν σας τὸ οὕτως ἀποκληθῆν «Ἑλληνικὸν ζήτημα», ποιῶμαι πρὸς τὰ ἀνθρωπιστικὰ ὕμῶν αἰσθήματα θερμοπαίτην καὶ ἐκ βάθους καρδίας ἔκκλησιν, ἵνα ἀποφασίσῃτε πᾶν μέτρον, τὸ ὁποῖον θὰ συντελέσῃ ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀρπαγέντων παιδιῶν μας. Εἰς τὴν λήψιν καὶ τὴν διατύπωσιν τῆς ἀποφάσεώς σας ἐν καὶ μόνον γεγονὸς ἄς ληφθῇ ὑπ' ὄψιν: Πῶς τὰ παιδιὰ αὐτὰ θὰ ἐπιστραφοῦν ἀμέσως εἰς τοὺς γονεῖς των. Ὅτιδῆποτε ἄλλο θὰ ἦτο κατώτερον τῶν ἀρχῶν, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἠγωνισθῆ μέχρι τοῦδε ἡ ἐλευθέρᾳ ἀνθρωπότητι καὶ ὑπὲρ τῶν ὁποίων καλεῖται καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἐτοιμῆ καὶ πάλιν νὰ ἀγωνισθῇ.

Ὅσοι ἔχετε τέκνα, ὅσοι ἔχετε μικροὺς ἀδελφούς, κατανοεῖτε τί θὰ ἐσήμαινεν ἡ παραδοχὴ τῆς ἀρχῆς, ὅτι δικαιοῦται οἰοσθῆναι νὰ ἀρπάξῃ ἀτιμωρητὶ τὸ παιδί τοῦ πλησίον, ἐπειδὴ τάχα ἐκείνος θὰ τὸ ἀνατρέψῃ καλύτερον καὶ πλουσιώτερον. Οὐτε οἱ συμμορῖται, οὐτε οἱ κλεπταπόδοχοί των, οὐτε ἄλλος οὐδεὶς ἐν τῷ κόσμῳ δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ στερῆσῃ ἔστω καὶ ἀπὸ ἑνα μόνον παιδί τὸ δικαίωμα νὰ ἀπολαμβάνῃ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς προστασίας τῶν γονέων των. Διὰ δὲ τὰ ὄρφανὰ καὶ ἐγκαταλελειμμένα ἑλληνοπούλα καὶ ὄσα δὲν ἔχουν οὐδένα ἄλλον συγγενῆ νὰ φροντίσῃ δι' αὐτὰ, μόνον ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ Ἑλληνικὸν κράτος ἔχουν καὶ τὸ καθῆκον, ἀλλὰ καὶ τὸ φυσικὸν μοναδικὸν δικαίωμα νὰ συζητήσουν, νὰ μεριμνήσουν δι' αὐτὰ. Οἱ κατακρατοῦντες τὰ παιδιὰ ἑνα μόνον καθῆκον ἔχουν, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ νὰ εἶχον εκπληρώσει, νὰ τὰ ἐπιστρέψουν εἰς ἐκείνους εἰς τοὺς οὐσίους ἀνήκουν.

Ἡ ἔκκλησίς μου αὐτὴ συνοφίζει τὰς δεκάδας χιλιάδας τῶν παρὰ τῇ Γραμματείᾳ τοῦ Ο.Η.Ε. κατεπιτεμένων ἐκκλήσεων καὶ ψηφισμάτων, καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀπὸ ὀλόκληρον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, διὰ τὴν ἄμεσον ἀπόδοσιν τῶν παιδιῶν μας. Ἐνσαρκώνει τὸν θρήνον καὶ τὸν πόνον χιλιάδων μητέρων, πού με τὴν ἀρπαγὴν τῶν ἀηλίκων παιδιῶν των τοὺς ἀφηρέθη κάθε χαρὰ τῆς ζωῆς.

Ἐκφράζει τὸ πένθος ὀλοκλήρων περιοχῶν, εἰς τὰς ὁποίας, ὅπως ἐπανειλημμένως ἠδυνήθη νὰ διαπιστώσῃ ἡ Βαλκανικὴ Ἐπιτροπὴ, δὲν ἀκούεται πλέον κρουσάλλινον γέλοιο παιδιοῦ. Ἡ ἔκκλησίς μου θέλει νὰ βοηθήσῃ, ὥστε νὰ μὴ διαψευσθῇ ἡ ἐλπίς τῶν ὀκτώ ἑκατομμυρίων Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι πάντοτε ἠγωνισθῆσαν προθύμως ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δημοκρατίας, ὡς καὶ οἱ πόθοι παντὸς φιλελευθέρου ἀνθρώπου ἐν τῷ κόσμῳ, ὅτι, ὡς ὄντως ἐμφορούμενοι ἀπὸ πραγματικὰ αἰσθήματα ἀληθινοῦ πολιτισμοῦ, θὰ ἀξιῶσῃτε δραστηρίως καὶ ἀποτελεσματικῶς νὰ ἐξαλειφθῇ ἀμέσως τὸ μελανὸν αὐτὸ στίγμα τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὡς εἴαν τὰ ἀρπαγέντα παιδιὰ μας ἦσαν ἰδικὰ σας παιδιά. Διδύ, ἄλλως, θὰ δοθῇ εἰς τὸν κόσμον ἡ ἐντύπωσις, ὅτι συγκατατιθέμεθα ὅλοι νὰ ἐπιστρέψωμεν πάλιν εἰς τοὺς ζοφεροὺς χρόνους τοῦ Σουλτὰν Σελήμ, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς βίας ἤρπαξε τὰ ἑλληνόπουλα καὶ τὰ κατέτασεν εἰς τὸ εἰδικὸν στρατιωτικὸν τάγμα τῶν φανατικῶν Γεννιτσάρων, διὰ νὰ αὐξήσῃ τοιοῦτοτρόπως τὸν ἀριθμὸν τῶν σφαγῶν τῶν γονέων των.

Παρακαλῶ νὰ μοι ἐπιτραπῇ νὰ ἐπαναλάβω, ὅτι τὰ μέλλοντα νὰ ληφθῶν ὑφ' ὄψιν μέτρα πρέπει νὰ εἶναι ἀμέσως ἀποτελεσματικὰ. Δὲν διάρχει χρόνος διὰ νέας ἀναβολὰς καὶ ἄλλους πειραματισμούς. Ἦδη ἔχουν παρέλθει τρία ἔτη. Τὰ παιδιὰ μας πρέπει νὰ ἐπιστραφοῦν τώρα. Μὲ αὐτὴν τὴν συναίσθησιν, ὡς ὁ πνευματικὸς ἀρχηγὸς τῆς Ἑλλάδος, παρακαλῶ ὑμᾶς, κ. Πρόεδρε, καὶ τὰ ἀξιότιμα μέλη τῆς πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησίαι τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου πρὸς τὴν Πολιτικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ ΟΗΕ περὶ τῶν ἀπαχθέντων ἑλληνοπαίδων. — Ἡ Μητροπολίτου Ἐδέσσης καὶ Πέλλης Παντελεήμονος τὸ Συνέδριον τοῦ Ἀμστελ-λοδάμου. — Ἡ Μητροπολίτου Σάμου Εἰρηναίου Ἡ χριστιανικὴ Ἑλλάς ὡς πνεῦμα ζωοποιούν. — Ἀμίλια Σ. Ἀλιβιζάτου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τὸ νέον δόγμα (Β'). — Προσβυτέρου Ἰωάννου Σπ. Ράμφου ποῦ ἐτάφη ἡ Θεοτόκος; — Ἡ νέα μισθοδοσία τῶν Ἐφημερίων. — Παρατηρήσεων Στήλη: Ἡ Ἐκκλησία. — «Χαρούμενες φωνές». — Γεθοσημανὴ καὶ Ἐφεσος. — Χρονικά.

τοῦ Ο.Η.Ε., ὅπως ἡ ἔκκλησίς μου αὐτὴ θεωρηθῆ ἢ φωνὴ ὄλων τῶν τιμῶν καὶ φιλελευθέρων ἀνθρώπων, ἢ ὁποία, προσυθεμένη εἰς τὸ διαφωτιστικὸν ἔργον τῆς παρ' ὑμῖν ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, ἔρχεται νὰ βοηθήσῃ εἰς τὸ δύσκολον, ἀλλὰ καὶ τόσο ὑψηλὸν καὶ ἀνθρωπιστικὸν ἔργον σας.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
ΣΠΥΡΙΔΩΝ

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΛΟΔΑΜΟΥ

Ἐξ ἐκθέσεως πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριάρχων καὶ τὴν Ἱ. Σόνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Βλέπε καὶ ἄρθρον «Κοινωνία Ἐκκλησιῶν» ἐν «Ἐκκλησία», ἀρ. 8, 1949.

1) Ὡς ἡ μορφή καὶ ἡ σύνθεσις τοῦ Παγκοσμίου Συνεδρίου μαρτυροῦσι καὶ διὰ τῶν πρὸ τοῦ Συνεδρίου καὶ κατ' αὐτὸ ἐντύπων αὐτοῦ διεδηλώθη, δὲν πρόκειται περὶ σώματος, δεσμευόντος εἰς τὸ διηλεκτὸς τὰς μετεχούσας Ἐκκλησίας ἢ δυσχεραίνοντος κατ' ἀρχὴν τὴν συμμετοχὴν αὐτῶν διὰ τὰς μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν δογματικὰς διαφορὰς, τοσοῦτω μᾶλλον, καθ' ὅσον ἕκαστον μέλος δύναται νὰ ἀποσυρθῆ καὶ νὰ παύσῃ συμμετέχον ὁπότε βουληθῆ, εἶναι δέ, ἐφ' ὅσον παραμένει μέλος, ἐλεύθερον πάντοτε νὰ ποιῆται τὰς ὅσπερ θεωρεῖ ὡς ἐπιβαλλομένας πρὸς κατοχύρωσιν τῶν δογματικῶν αὐτοῦ ἀπόψεων ἐπιφυλάξεις, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἀπόφασίς τις ἢ δημοσίευσμα τι ἢ ἄλλη τις ἐνέργεια ἐν γένει θίγει ἢ ἐκθέτει ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὸ οἰκεῖον δόγμα. Τούτου βάσει καὶ ἡ πλειονότης τῆς Ὀρθοδόξου ἀντιπροσωπείας ἐν τῷ ὑπ' ὄψει Συνεδρίῳ ἦτο τῆς γνώμης, ὅπως ἐν χαιρετιστηρίῳ διαγγέλματι πρὸς τὸ Συνέδριον, ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, πρὸς πλήρη διασφάλισιν τῆς Ὀρθοδόξου πλευρᾶς καὶ ἄρσιν πάσης τυχόν παρεξηγήσεως, καθορισθῆ ἐν γενικαῖς γραμματῆς ἢ Ὀρθόδοξος ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἀντίληψις καὶ ἐρμηνεία. Σχέδια τοιοῦτου διαγγέλματος, μὴ κατατεθέντος δυστυχῶς ἕνεκα ἀδικαιολογήτου κατ' αὐτοῦ ἀντιδράσεως τινῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων, εἶχον συνταχθῆ ἐν ὄλῳ τέσσαρα, ἐν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σάμου κ. Εἰρηναίου, ἕτερον ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Μπρα-

τσιώτου, τρίτον ὑπὸ τῶν καθηγητῶν Ἰωαννίδου, Μωραΐτου καὶ Κονιδάρη καὶ τέταρτον ὑπ' ἐμοῦ. Τὸ ὑπ' ἐμοῦ συνταχθὲν σχέδιον εἶχεν οὕτω:

«Ἐπὶ τῇ αἰσῶ λήξει τῆς πρώτης Συνελεύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν αἱ Ὀρθόδοξοι Ἀντιπροσωπείαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καθῆκον αὐτῶν θεωροῦσιν, ὅπως ὑποβάλωσι τῇ Γενικῇ Συνελεύσει τὸ ἀκόλουθον μῆνυμα:

1) Δοξάζομεν τὸν Θεόν, διότι διὰ τῆς ὑπ' ὄψιν Οἰκουμενικῆς κινήσεως δημιουργεῖται κοινὸν Χριστιανικὸν μέτωπον ἀξιόλογον, δυνάμενον νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐπιθέσεις τοῦ Ἀντιχριστοῦ, νὰ ἀναχαιτίσῃ τὸ ἐν τῷ κόσμῳ ρεῖμα τῆς ἀμαρτίας καὶ νὰ προασπίσῃ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, καλοῦν αὐτὸν ὑπὸ τὴν σημαίαν καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

2) Ἀναγκαῖον θεωροῦμεν, ὅπως δηλώσωμεν ὅτι, κατὰ τὴν ὀρθόδοξον ἀντίληψιν, πᾶσα περὶ τὴν πίστιν καὶ τὰ δόγματα συζήτησις καὶ διατύπωσις δέον, ὅπως μὴ ἐξέρχεται τοῦ Ὀρθόδοξου τῆς Ἐκκλησίας πλαισίου, εἶναι ἀκριβῆς καὶ πλήρης ἐν τῇ χρήσει τῶν ὄρων καὶ μηδεμίαν ἐπιτροπὴν περιοριστικὴν ἢ διαφοροῦμένην ἔννοιαν ἢ παρερμηνείαν.

3) Πεισθίσαμεν ὅτι θέλει δεόντως ἐκτιμηθῆ ἡ διὰ τὸν ἀνωτέρω λόγον ἀδυναμία τῆς Ἀντιπροσωπείας, ὅπως θεωρήσῃ ἱκανοποιητικὰ τὰ διατυπωθέντα πορίσματα τῶν δογματικῶν συζητήσεων καὶ κάτανουσμεν τὰς δυσχερεῖας τῶν συντακτικῶν Ἐπιτροπῶν, αἵτινες συνέταξαν τὰς οἰκείας ἐκθέσεις.

4) Ἐκφορᾶζομεν τὴν μεγάλην ἡμῶν χαρὰν διὰ τὸ ἐν τῇ Συνελεύσει ἐπικρατήσαν Χριστιανικὸν πνεῦμα καὶ τὴν ἐν ἀγάπῃ Χριστοῦ ἀγαθὴν καὶ πρόθυμον πάντων τῶν μελῶν διάθεσιν εἰς ἐξυπηρέτησιν καὶ προαγωγὴν τοῦ θεαρέστου ἔργου τῆς Οἰκουμενικῆς ταύτης κινήσεως.

5) Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς τὸ Συμβούλιον καὶ πάντα τὰ μέλη τῆς ἱστορικῆς ταύτης Συνελεύσεως διὰ τὴν ἐπιδαμιλευθεῖσαν πρὸς τὴν Ἀντιπροσωπεῖαν ἀγάπην καὶ εὐχόμεθα πᾶσαν εὐλογίαν Θεοῦ καὶ δύναμιν εἰς ὑψους.

2) Ἡτο φυσικὸν νὰ ἐπικρατήσῃ πως ἐν τῷ Συνεδρίῳ προτεσταντικὸν ὕφος περὶ τε τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας καὶ τὴν ὄλην ἔκφρασιν, ἀφοῦ διαμαρτυρόμεναι εἶναι αἱ διοργανοῦσαι αὐτὸ Ἐκκλησίαι καὶ εἰς τὸν προτεσταντισμὸν ἀνήκει ἡ πλειονότης τῶν μελῶν αὐτοῦ. Οὐχ ἦττον, ὡς ἤδη ἔγραψα ἐν ἄρθρῳ μου δημοσιευθέντι ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» (ἀριθμ. φύλλου 15—16, ἔτος 1948), δέον ὅπως λαμβάνηται ὑπὸ τῶν Ὀργανωτῶν ὑπ' ὄψιν ὅτι μετέχουσι τῶν Συνεδρίων καὶ Ἐκκλησίαι Ὀρθόδοξοι, καταβάλληται δὲ διὰ τοῦτο προσπάθεια, ὅπως πνέῃ πάντοτε εἰς τὰ Συνέδρια πνεῦμα «καταλλαγῆς» ἀποκλείον διακρίσεις δυνάμενας νὰ παρεξηγηθῶσιν ἢ καὶ νὰ βλάψωσι. Δέον ὡσαύτως, ὅπως καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι

ἀντιπρόσωποι, κατανοοῦντες τὸ ἀδύνατον τῆς παντελοῦς ἀποφυγῆς ἢ ἐξαλείψεως τοιούτων φαινομένων, ἀβλαβῶν καὶ ἀθῶων καθ' ἑαυτά, διότι δὲν γίνονται σκοπίμως, μὴ θορυβῶνται καὶ μὴ λησμονῶσιν ὅτι ἢ ὑπ' ὄψιν «οἰκουμενική» κίνησις εἶναι προσπάθεια ἀξία ἐκτιμήσεως καὶ εὐμενείας καὶ πάσης δυνατῆς συνδρομῆς. Τὴν σημασίαν τῆς κινήσεως ταύτης, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐν Ὁλλανδία ἕνεκα τοῦ Συνεδρίου ἐξαπολυθείσης ἐγκυκλίου τῶν Ὁλλανδῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων κατεφάνη, ἀναγνωρίζει καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, καίτοι κατ' ἀρχὴν τηρεῖ αὕτη τὴν ἔναντι πάσης τοιαύτης κινήσεως γνωστὴν αὐτῆς στάσιν τῆς παντελοῦς ἀποχῆς, ὁδὸν τὴν ὁποῖαν, ὡς ἐπανειλημμένως ἐδείχθη, δὲν εἶναι διατεθειμένη νὰ ἀκολουθήσῃ ἢ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία. Διότι τὸ διδόναι λόγον παντὶ τῷ αἰτοῦντι καὶ τὸ πληροφορεῖν περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος καὶ τὸ προάγειν τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἐργάζεσθαι ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς ὑγιαινούσης Χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ τὸ ὑπερμαχεῖν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι καθήκον ὁμολογίας καὶ ἀποστολῆς τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ ἐκ τῶν πρώτων. Σημειωτέον, ὅτι τὸ μνησθὲν Συμβούλιον δὲν εἶναι ἐπίσημός τις κίνησις πρὸς ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ παρόντι ἢ τῷ ἐγγύς μέλλοντι, ἀλλὰ προσπάθεια θεάρεστος, πρῶτον πρὸς συνεργασίαν καὶ κοινὴν δρᾶσιν ἐν τῇ ἀμύνη τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ πάσης ἀντιχριστοῦ ἐπιβουλῆς καὶ ἐν τῷ πρακτικῷ πεδίῳ τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς καὶ, δεύτερον, πρὸς καλλιέργειαν τῆς ὀφειλομένης κατανοήσεως τῆς ἀνάγκης τῆς ἐνώσεως τῶν πάντων καὶ τῆς χάριν τῆς ἐνώσεως ταύτης ἀπροκαταλήπτου ἀμοιβαίας γνωριμίας, οὐχὶ δι' ἐπισήμων ὁμολογιῶν ἢ διαπραγματεύσεων, ἀλλὰ διὰ ἀπλῶν καὶ ἐν φιλικῷ Χριστιανικῷ πνεύματι συναντήσεων καὶ συζητήσεων. Δὲν βλέπει τις λοιπὸν λόγον ἐπιβάλλοντα τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τοιούτων κινήσεων καὶ τὴν ἀποφυγὴν τοιούτων συζητήσεων, ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία εὐχεται ὑπὲρ τῆς ἐνότητος τῆς πίστεως, τὴν ὁποῖαν ὁ Χριστιανὸς ὀφείλει νὰ ἐπιθυμῇ καὶ νὰ συνδράμῃ. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐνθουσιῶδεις τινὲς τύποι καὶ ἄλλοι τινὲς, πιεζόμενοι ὑπὸ ἰδίας σοβαρᾶς ἀνάγκης τῶν κατ' αὐτοὺς Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, θεωροῦσιν ἐπιέγουσαν καὶ εὐχερῆ τὴν προσέγγισιν ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ γεννᾷ δυσφορίαν ἢ ἀνησυχίας πὰρὰ τοῖς ψυχραίμοις, οἵτινες καὶ ἀποτελοῦσι τὴν μεγίστην πλειονότητα ἐν τῇ κινήσει, τοσοῦτῳ δὲ μάλλον καθ' ὅσον ἡ ἐπίσημος τοῦ Συμβουλίου γραμμὴ εἶναι ἄλλη. Διότι, οὐ μόνον οὐδεμία προὔβληθη ἀπαίτησις συμμορφώσεως τῶν παρισταμένων πρὸς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν γραμμὴν, ἀλλὰ τουναντίον ἰδιαίτερος ἐτόνισθη ἡ πλήρης ἐλευθερία καὶ τὸ δικαίωμα πάντων τῶν συνέδρων, ὅπως ἐκθέτωσι τὰς ἀπόψεις αὐτῶν ἐπὶ τῶν συζητουμένων θεμάτων καὶ τῶν ἐκτιθεμένων γνώμων. Εἶναι δίκαιον, ὅπως σημειωθῇ

ἐνταῦθα ὅτι ἐπανειλημμένως παρεκλήθησαν οἱ ἀντιπρόσωποι, ἴδια κατὰ τὰς ἐνάρξεις τῶν συνεδριῶν τῶν Ἐπιτροπῶν, ὅπως λαμβάνωσιν ἐνεργὸν μέρος εἰς αὐτὰς καὶ μὴ διστάζωσι νὰ ἐκθέτωσι τὰς ἐπὶ τῶν συζητουμένων ἀντιλήψεις αὐτῶν, χρησιμοποιοῦντες ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν. ἐν περιπτώσει καθ' ἣν διὰ τινὰς ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων θὰ ἦτο δυσχερὲς νὰ ὁμιλήσωσιν εἰς μίαν ἐκ τῶν τριῶν καθιερωμένων γλωσσῶν τοῦ Συνεδρίου. Ἐτι δικαιότερον εἶναι, ὅπως προστεθῇ ὅτι μετ' ἐνδιαφέροντος, ἐζητήθη ὅπου καὶ ὁσάκις ἔδει, ἡ Ὁρθόδοξος γνώμη, ὅτι μετὰ προσοχῆς καὶ ἐκτιμήσεως πάντοτε αὕτη ἠκούσθη καὶ ὅτι, ὁσάκις, εἰς ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέροντα θέματα ἔτυχε νὰ μὴ ὁμιλήσωσιν οἱ Ὁρθόδοξοι, ἢ σιωπῆ των δὲν ἔμεινεν ἀπαρατήρητος, ἀλλὰ πολλαχόθεν ἐξεφράσθησαν διὰ ταύτην ἀπορίαι καὶ πολλαὶ σχετικαὶ ἐρωτήσεις ἐπ' αὐτῆς ὑπεβλήθησαν.

3) Εἰδικῶς, ὡς πρὸς τὰς ἐνθουσιῶδεις περὶ ταχέως ἐνώσεως γνώμας καὶ προτάσεις, σημειῶ τὰ ἀκόλουθα: Καίτοι οὐδὲν τὸ θετικὸν εἰς τὸ παρὸν καὶ τὸ ἐγγύς μέλλον δύναται ἐπὶ τούτου νὰ ἐπιτευχθῇ, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀρκετὴ ὠφέλεια ἢ δημιουργία ζωῆρας συνειδήσεως περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐνώσεως καὶ ἡ ἐκ τῆς μελέτης τῶν διαφορῶν γνώσεις τῶν καθιστῶντων ἀδύνατον τὴν ἔνωσιν ἐμποδίων. Ἐπειδὴ δὲ περὶ ἐμποδίων καὶ διαφορῶν ἐνταῦθα ὁ λόγος, θεωρῶ ἄξια μνείας τὰ ἐξῆς δύο περιστατικά, ἅτινα καὶ ἰδιαίτερον μοι ἐνεποίησαν ἐντύπωσιν. Διαμαρτυρόμενός τις Θεολόγος, ἀπαντῶν εἰς ὅσα ὁ Ὁρθόδοξος Πρεσβύτερος κ. Φλορόφσκη εἶχεν εἶπει περὶ τοῦ Ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος ὡς ἀπαραίτητου συστατικοῦ τῆς Ἐκκλησίας, εἶπε Γαλλιστὶ: ἡμεῖς δὲν ἀποδεχόμεθα ὅτι ἡ Ἐπισκοπὴ εἶναι ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον συστατικὸν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὴν Ἀγγλικὴν μετάφρασιν μετεδόθησαν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντα μετὰ τὴν προσθήκην τῆς λέξεως «οὐδέποτε», «οὐδέποτε θὰ ἀποδεχθῶμεν» κ.τ.λ. οὗτος, ἀντιληφθεὶς τὸ ἐν τῇ μεταφράσει λάθος, ἔσπευσε νὰ διορθώσῃ αὐτὸ καὶ εἶπε «δὲν εἶπον οὐδέποτε θὰ ἀποδεχθῶμεν, εἶπον δὲν ἀποδεχόμεθα». Ἐτερος Θεολόγος, δεινὸς τῷ ὄντι ὁμιλητῆς, Ἰνδὸς Μεθοδιστῆς ἐκ Κεϊλάνης, τονίζων τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐτόνισεν ὡσαύτως ὅτι ὁ θεσμὸς τοῦ Ἐπισκόπου εἶναι Θεόδοτος, χάριν τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Ὄταν δὲ ἕτερος διαμαρτυρόμενος ἐκ τῶν παρισταμένων παρετήρησεν ὅτι δὲν δύναται νὰ συμφωνήσῃ πρὸς τὰ λεχθέντα, ὁ πρῶτος εἶπεν «ἐγὼ τοῦτο φρονῶ, διότι τοῦτο ἐκ τῆς Γραφῆς ἐξάγω». Οὐδεὶς, σημειωτέον, ἐτόλμησε νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι δὲν ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς τὸ Θεόδοτον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ θεσμοῦ καὶ τὸ ἀπαραίτητον αὐτοῦ διὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι δὲ προφανές ὅτι, ὅσον μεγαλύτερος εἶναι ὁ κύκλος τῶν ἀπαρτιζουσῶν τὸ Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, τόσο πιθανωτέρα καὶ περισ-

σότερον δυνατή καθίσταται ἡ ἰδέα τῆς προσεγγίσεως καὶ συνεννοήσεως ἐν πρώτοις τῶν ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ Συμβουλίου συγγενεστέρων πρὸς ἀλλήλας μονάδων.

4) Μετὰ τὰ ἀνωτέρω, τὸ ἔργον τοῦ Συμβουλίου ἐν τῷ συνόλῳ του, ὀρθῶς χαρακτηρισθὲν ὡς ἔργον καὶ κίνημα μέγα καὶ ἀξιόλογον καὶ σπουδαῖον, εἶναι τοιοῦτο, διότι εἶναι ἔργον τῶν Ἐκκλησιῶν. Μόνον δὲ ὡς ἔργον καὶ προσπάθεια τῶν Ἐκκλησιῶν δύναται τοῦτο νὰ σταθῇ καὶ νὰ ἐπιβληθῇ καὶ νὰ φέρῃ τοὺς προσδοκώμενους καρπούς. Οἱ καρποὶ οὗτοι θὰ εἶναι ἀξιόλογοι καὶ σπουδαῖοι, ἐφ' ὅσον—τοῦτο κυρίως δεόν ὅπως ἰδιαίτερος πάντοτε ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τονίζῃ—κύριον ἔργον τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου εἶναι ἡ δημιουργία τοῦ πανταχοῦ θεωρουμένου ὡς ἀναγκαῖου ἐνιαίου Χριστιανικοῦ μετώπου, ὅπερ αἱ περιστάσεις ἀπαιτοῦσιν εἰς ἀντίστασιν κατὰ τῶν συγχρόνων ἀντιχριστιανῶν ρευμάτων καὶ ἐπιθέσεων. Πλὴν τοῦ κοινοῦ τούτου μετώπου, εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἡ κοινὴ πάντων τῶν Χριστιανῶν συνεργασία ἐν τῷ λεγόμενῳ πρακτικῷ τοῦ Χριστιανισμοῦ πεδίῳ, ἵνα τὰ ἰδεώδη τὰ χριστιανικὰ εὐρωσιν ἐν τῇ συνειδήσει τῶν Χριστιανικῶν Λαῶν καὶ Ἐθνῶν τὴν ὀφειλομένην κατανόησιν καὶ ἐκτίμησιν καὶ τὴν ὁδὸν τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν ἐν τῇ ζωῇ καὶ ταῖς σχέσεσι τοῦ κόσμου, ὃ ὁποῖος μόνον ἐν Χριστῷ δύναται νὰ εὐημερῇ καὶ νὰ εἰρηνεύῃ. Τούτων χάριν, ἀξίζει, ὅπως αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἐνισχύωσι διὰ τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἄν δέ, σὺν τούτοις, διὰ τῆς τοιαύτης συμμετοχῆς καὶ συνεργασίας, δημιουργῶνται μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν δεσμοὶ φιλικοὶ καὶ σχέσεις ἐν Χριστῷ ἀγαθαί, ἀποκαλύπτεται δὲ καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀμοιβαίας γνώσεως καὶ κατανοήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ὁμολογῆται τὸ ἐπιζήμιον τῶν διαιρέσεων καὶ τὸ θεάρεστον τῆς προσπάθειας εἰς τὴν τῶν πάντων ἔνωσιν, ταῦτα δὲ δύναται διὰ τὰς Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας νὰ εἶναι λόγοι ἀποχῆς, ἀλλὰ, τουναντίον, εἶναι οἰωνοὶ ἀγαθοὶ καὶ ἀφορμαὶ χαρᾶς μεγάλης. Διότι τελεῖα σήμερον ἀπὸ τῶν τοιούτων Χριστιανικῶν κινήσεων ἀποχῆ εἰς οὐδὲν ὀφείλει καὶ πολὺ δύναται νὰ βλάψῃ.

5) Οὐδεὶς φόβος ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης συμμετοχῆς ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ῥίπτεται πρὸ τοῦ Προτεσταντικοῦ ὀδοστρωτήρος. Διότι, ὡς ἤδη ἐξετέθη, ἡ ἔκτασις τῆς Ὁρθόδοξου συμμετοχῆς εἶναι ἐν ἀσφαλεῖ μέτρῳ καθωρισμένη καὶ περιορισμένη. Δὲν εἶναι συμμετοχὴ ἴση πρὸς κοινῶν ἢ ἀναγνώρισιν. Τὸ Συμβούλιον εἶναι, διὰ τοὺς Ὁρθόδοξους τουλάχιστον, Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν ὑπὸ τὴν κατὰ συνήθειαν γενικὴν ἔννοιαν τοῦ ὀνόματος Ἐκκλησία καὶ δὲν ἀποδίδεται εἰς τὸ ὄνομα τὸ Ὁρθόδοξον δόγμα περὶ Ἐκκλησίας. Χωρὶς λοιπὸν νὰ φοβῆται ἡ Ἐκκλησία ὅτι ἐμπλέκεται εἰς συζητήσεις ἀνω-

φελεῖς ἢ καὶ ἐπιζημίους, δύναται νὰ μετὰσχῃ τοῦ Συμβουλίου ὡς μέλος αὐτοῦ διὰ τῶν ἀντιπροσώπων Αὐτῆς, οἱ ὅποιοι, κατὰ τὰς περιστάσεις κρίνοντες, ἢ θὰ παρακολουθοῦν ἀπλῶς τὰ λεγόμενα καὶ τελούμενα, πρὸς γνῶσιν αὐτῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκπροσωποῦμένων Ἐκκλησιῶν, ἢ θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὰς ἐργασίας μέρος ἐνεργόν, ἀναπτύσσοντες καὶ προτείνοντες τὰ εἰκότα. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχυρὰ ἡ ῥιφθεῖσα ἤδη γνῶμη ὅπως αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἐκπροσωπῶνται εἰς τὰ συνέδρια διὰ προσώπων ὀλιγώτερον Ἐκκλησιαστικῶν, τουτέστι λαϊκῶν, ἵνα μὴ διὰ τῆς παρουσίας Ἀρχιερέων κατατρίβηται καὶ καταπίπτῃ τὸ Ἀρχιερατικὸν γόητρον καὶ Ἀξίωμα. Φρονῶν ταπεινῶς, ὅτι ἡ ἐκλογή τοῦ ἐκπροσώπου δεόν ὅπως βασισθῇ μόνον ἐπὶ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἀξίας καὶ ἰκανότητος, δέχομαι ἀνεπιφυλάκτως τὸ δυνατόν τῆς καὶ ὑπὸ λαϊκῶν Θεολόγων ἐκπροσωπήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ δεχθῶ περιορισμένην τὴν ἐκπροσώπησιν μετὰ μόνον τῶν λαϊκῶν, χάριν τοῦ γόητρον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἀξιώματος. Διότι καὶ ὁ λαϊκὸς προσέρχεται εἰς τὰ Συνέδρια οὐχὶ ὡς ἀπλοὺς ἰδιώτης, ἀλλ' ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας καὶ περιβάλλεται κατὰ συνέπειαν καὶ αὐτὸς μὲ τὸ γόητρον τῆς Ἐκκλησίας τῶν ὁποῖων ἐκπροσωπεῖ, δὲν δύναται δὲ ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει νὰ ἀγνοηθῇ ἢ ἀποβληθῇ οὔτε παρ' αὐτοῦ, οὔτε παρ' ἄλλου τινός, τὸ γόητρον τοῦτο. Ἐφ' ὅσον δὲ ὁ λαϊκὸς εἶναι μόνον Θεολόγος χωρὶς νὰ εἶναι καὶ κληρικὸς, ἐνῶ ὁ κληρικὸς εἶναι καὶ Θεολόγος, εἶναι δέ, κατὰ τὰ κρατῶντα ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ οὐχὶ κατὰ τὰς νεωτεριζούσας συμφεροντολογικὰς ἀντιλήψεις τινῶν, οἷα εἶναι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ἡ θέσις τοῦ ἱερωμένου καὶ τοῦ Ἐπισκόπου, οὐδεμία χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι εἶναι πρέπον ὅπως ἀποστέλλωνται καὶ ἱερωμένοι καὶ Ἐπισκοποι, λαμβανομένης πρωτίστως καὶ πάντοτε ὑπ' ὄψιν, ἐπαναλαμβάνω, τῆς ἀνάγκης, ὅπως οἱ ἀποστελλόμενοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ εἶναι ὄντως εἰς θέσιν νὰ ἐκπροσωπήσωσιν τὴν Ἐκκλησίαν. Εἰς ταῦτα, χωρὶς νὰ ἀγνοηθῶσι καὶ τὰ ἐξαιρετὰ παραδείγματα λαϊκῶν θεολόγων, δύναται νὰ προστεθῇ ὅτι συνήθως ἐκ μεγαλυτέρας πείρας οἱ ἱερωμένοι εἶναι ὅσον πρέπει συντηρητικοὶ καὶ Ἐκκλησιαστικοί, οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον, ὅπως εἰς τὰ τοιαῦτα Συνέδρια χαρακτηρίζῃ κυρίως τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας πνεῦμα Ἐκκλησιαστικὸν καὶ συντηρητικόν. Ἀφοῦ δὲ καὶ ἄλλαι ὁμολογίαι ἀποστέλλουσι τοὺς πλέον ἐξέχοντας Θεολόγους καὶ κληρικοὺς αὐτῶν, κληρικοὺς τὰ ἀνώτατα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτῶν κατέχοντας ἀξιώματα, τίς ἢ ἀνάγκη καὶ ἡ ὀφέλεια ὅπως ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἀσφεύγῃ τὴν ἀποστολὴν Ἐπισκόπων; Μήπως διὰ νὰ ἐνθαρρύνωνται ἐκ τούτου τὰ ἄκρα Προτεσταντικὰ στοιχεῖα καὶ ἐνισχύ-

ται ή περί «Βασιλείου Ίερατεύματος» Προτεσταντική αντίληψις; Πιστεύω ότι ή περί μη άποστολής Ήπισκόπων γνώμη άφορμήν έχει ώρισμένα φαινόμενα, όφειλόμενα μόνον εις τούς έν τή δύσει κρατούντας τρόπους ζωής, οΐτινες έν πολλοίς είναι τελείως διάφοροι τών παρ' ήμιν. Άλλά τοϋτο δέν είναι λόγος δημιουργών ανάγκην άποχής, τοσούτω μάλλον, καθ' όσον ουδείς δύναται νά άμφισβητήση τήν άγαθήν και εύγενή πρόθεσιν τών διοργανούντων τά Συνέδρια, ώς και τήν άγάπην και τόν σεβασμόν και τήν βαθειαν έκτίμησιν αυτών προς τούς Ήρθόδοξους Ήπισκόπους, οί όποιοι είναι ελεύθεροι νά ρυθμίζωσιν ώρισμένα ζητήματα κατά τήν ιδίαν αυτών κρίσιν. Άν δέ εις τά όμόδοξα και όμογενή και έν τή ιδία ήμών χώρα Συνέδρια παρατηρώνται έλλείψεις και άταξίαι, πώς είναι δυνατόν νά είναι άπό πάσης πλευράς άψογα Συνέδρια μεγάλα και όντως παγκόσμια, συγκροτούμενα μάλιστα εις έποχήν πλήρη μεγάλων έλλείψεων και δυσχερειών; Δέν πρόκειται, άλλως τε, περί «κανονικής» συνεργασίας και έμφανίσεως, ώστε νά επικαλεσθί τις τήν ύποχρέωσιν άύστηράς τηρήσεως ώρισμένων «διατάξεων» και νά θεωρήση άδύνατον τήν συνεργασίαν, έν περιπτώσει καθ' ήν δέν ήθελον τηρηθί τά ήμέτερα «έθη».

6) Είς τυχόν κατά τών άνωτέρω ένστασιν ότι και προς άποφυγήν τής έν ταίς θρησκευτικαίς τών Συνεδρίων τελεταίς συμπροσευχής θά ήτο ένδεδειγμένη ή μη ύπό κληρικών έκπροσώπησις τής ήμετέρας Ήκκλησίας, δύναται νά σημειωθώσι τά έξής: Ή άπαγόρευσις, άν πρέπει αύτη νά ίσχύση και νά έφαρμοσθί, περιλαμβάνει πάντα Ήρθόδοξον Χριστιανόν και συνεπώς οϋτε ό λαϊκός Ήρθόδοξος δύναται νά συμπροσεύχηται μετά μη Ήρθόδοξων. Πάντοτε οί Ήρθόδοξοι και μετ' αυτών οί Άγγλικανοί απέχουσι πάσης «Μυστηριακής» ή, ώς ύπό τών ξένων λέγεται, «έσωτερικής» μετά τών άλλοδόξων κοινωνίας. Παρίστανται οϋτοι μόνον και λαμβάνουσιν ένίοτε μέρος εις άπλās θρησκευτικās Τελετάς και δεήσεις δογματικώς άχρωματίστους. Ή τοιαύτη συμπροσευχή είναι ήδη έθος και πράξις τής Ήρθόδοξου Ήκκλησίας, άμφιβάλλω δέ ότι είναι πλέον δυνατόν νά άνατραπή τó έθος τοϋτο εις άύστηράν έφαρμογήν τών γνωστών Ή. Κανόνων. Δέν εισέρχομαι ένταύθα εις τά πολλά και λίαν γνωστά επί τοιζητήματος τούτου παραδείγματα και μόνον αναφέρω ότι, πλην τών χριστιανικής άβρότητας «Ήκκλησιαστικών σχέσεων και συμπροσευχών», έχομεν και τās δεήσεις εις τούς μικτούς γάμους, καθ' οϋς τελοϋμεν εύχερώς και άδιστάκτως Μυστήριον μεταξύ Ήρθόδοξου και άλλοδόξου. Ό λόγος τής ύπ' όψιν συμπροσευχής δέν είναι εύνοια ή αναγνώρισις τοϋ δόγματος τοϋ μεθ' οϋ ό Ήρθόδοξος συμπροσεύχεται άλλοδόξου, όποτε θά έδει νά έφαρμοσθώσιν άύστηρώς οί οικείοι Κανόνες, άλλ' είναι ήπλη «Οικονομία» τής όποιας, ώς

γνωστόν, ή ίσχύς και ή έκτασις χωρεί πολύ πέραν τής συμπροσευχής. Πολύ όρθότερον λοιπόν και προτιμότερον είναι όπως και προς άποφυγήν παρεξηγήσεων, ότι δήθεν ή Ήρθόδοξος Ήκκλησία εύνοεί ταύτην ή εκείνην τήν άκρότητα, οί Ήρθόδοξοι αντιπρόσωποι μη είναι «μονόπλευροι», άλλ' άπαρτιζώνται έκ κληρικών και λαϊκών, ίνα και έν τούτω έκδηλωθί τó «δημοκρατικόν» τής Ήκκλησίας ήμών πνεϋμα, όπερ, χωρίς νά μειοί τήν έν τή Ήκκλησία ιδιάζουσαν έξουσίαν και θέσιν τών Ήερωμένων, αναγνωρίζει τά έν αύτῃ δικαιώματα τών λαϊκών και ποιείτα έμπράκτως χρήσιν αυτών.

7) Δικαιώς παρατηρήθη ότι ό αριθμός τών έν τῷ Συμβουλίῳ Ήρθόδοξων έδρών εις τε τās Συνελεύσεις και τούς καταρτισμούς τής Κεντρικής Ήπιτροπής και τών έκτελεστικών δέν έδει νά μειωθί ώς έμειώθη. Άλλά και τοϋτο ίσως είναι ύπερ τής Ήρθόδοξου πλευράς. Διότι όσον μεγαλυτέρα και πλουσιωτέρα είναι ή έν τή ύπ' όψιν οίκουμενική κινήσει συμμετοχή τής Ήρθόδοξου Ήκκλησίας, τόσον μεγαλυτέρα θά είναι και αί εύθύναι αυτης και τόσον περισσότερον έπιτακτική θά έμφανίζηται δια τήν Ήκκλησίαν ήμών ή ανάγκη μιας Ήρθόδοξου έν τή κινήσει πρωτοβουλίας και ήγετικής κατευθύνσεως. Άλλά τοσούτον βάρος δέν σύμφερει, φρονῶ, νά άναζητήση και νά αναλάβη ή Ήρθόδοξος Ήκκλησία. Έφ' όσον τήν πρωτοβουλίαν και τήν διοργάνωσιν και τήν οικονομικήν συντήρησιν τής έν λόγω κινήσεως μετά τών εύθυνών έχει και θά έχη ό Προτεσταντικός κόσμος, καλόν είναι όπως ή Ήρθόδοξος Ήκκλησία, εύνοουσα κατ' άρχήν πāsαν ειλικρινή οίκουμενικήν Χριστιανικήν κίνησιν, μετέχη τής κινήσεως μετά πάσης δυνατής προσοχής και έφεκτικότητας, σπεύδουσα βραδέως και θεωροϋσα άρκετόν ότι δέν άδιαφορεί οϋτε άντιδρῶ, άλλά μάλλον συντρέχει τήν κίνησιν όσον είναι δογματικώς δυνατόν.

8) Σκόπιμόν θεωρώ, όπως αναφέρω ότι πρό τής έν Άμστελδάμω Γεν. Συνελεύσεως συνήλθον κατόπιν ειδικών έκ Γενεύης προσκλήσεων έν Woodschouten τής Ήλλανδίας ώρισμένοι αντιπρόσωποι, ίνα ως έπιτροπή μελέτης προετοιμάσωσι τά εις τήν Γεν. Συνέλευσιν ύποβληθησόμενα σχέδια έργασίας επί τών θεμάτων τοϋ Συνεδρίου. Είς τó έν λόγω προκαταρκτικόν Συνέδριον παρέστην και έγώ ως μέλος τής επί τοϋ πρώτου θέματος, περί Ήκκλησίας, Ήπιτροπής, εις τήν όποίαν μετέσχε και ό Πρωτοπρεσβύτερος Καθηγ. Φλορόφσκη, όφειλω δέ νά όμολογήσω ότι πāsα κατά τās συνεδριάσεις τής επί τριήμερον έργασθείσης Ήπιτροπής ταύτης, εισήγησις και όμιλία μου ήκούσθη μετά προσοχής και έκτιμήσεως, έγινοντο δέ μετ' εύχαριστήσεως άποδεκταί πāsαι αί προτάσεις μου περί τήν διατύπωσιν τών συνταχθέντων πορισμάτων, ώς ή τήν Ήρθόδοξον Χριστολογίαν

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΛΛΑΣ ΩΣ ΠΝΕΥΜΑ ΖΩΟΠΟΙΟΥΝ*

Τὸ "Ὅχι κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ Ἄδου.— Ὁ μονομερῆς πολιτισμὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.— Αἱ «ιδέαι» τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ὁ ἀλεξανδρινὸς ἑλληνισμὸς.— Σύζευξις τοῦ ἑλληνισμοῦ μὲ τὸν Χριστιανισμὸν εἰς Ὁρθόδοξον Ἀνατολ. Ἐκκλησίαν.— Ὁ δυτικὸς Χριστιανισμὸς.— Διὰ τὴν ἑλλην. λαὸς ἐξηγήθη σύσσωμος κατὰ τῶν ἐπιδρῶν μέσων, καὶ ἐνίκησε.— Ἡ χριστιανικὴ Ἑλλάς ὡς ζωοποιὸν πνεῦμα.

Ἡ ἑορτὴ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου εἶναι μίᾳ ἡμέρᾳ, ποὺ φέρει εἰς τὴν μνήμην μας τὸν πόλεμον τῆς ἀντιστάσεως τῆς Ἑλλάδος ἐναντίον δύο μεγάλων Δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ἐπεδίωξαν νὰ τὴν ἐξοντώσουν εἰς τὴν πνευματικὴν, τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν οἰκονομικὴν τῆς ζωῆν. Τὸ ὄχι, τὸ ὁποῖον ἀντέταξεν ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς παραδόσεώς της εἰς τὰς σκοτεινὰς Δυνάμεις, ἦτο μίᾳ πνευματικῇ ἐκρηξί, μίᾳ ἐπιταγῇ τῆς μεγάλης Ἱστορίας τοῦ ἔθνους. Ὁλόκληροι γενεαὶ τῶν προγόνων ἡμῶν, συσσωρευμένοι ὡς ἱερὰ αἰσθήματα εἰς τὰ βράθῃ τῆς ψυχῆς τῶν ἐπιζώντων Ἑλλήνων, ἐσαλευθήσαν καὶ μετεβλήθησαν εἰς ἠθικὴν δυνάμιν μεγαλειώδη, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἔμεινε κατὰπληκτος ὁ κόσμος.

Ἀπὸ τὸ ἱστορικὸν ὄχι τῆς Ἑλλάδος ἐγεννήθη μίᾳ μάχῃ, ἓνας ἡρωϊκὸς ἀγὼν τῆς ἐλευθερίας πρὸς Δυνάμεις τοῦ Ἄδου, ποὺ ἀνέτρεπον τὴν φωτεινὴν πορείαν τῆς Ἱστορίας, ποὺ ἔσβυνον τὸ φῶς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἐξεμηδένιζον τὸν ἄνθρωπον ἐν ὀνόματι τῆς ἐννοίας τοῦ Κράτους. Ἡ μίᾳ ἐξ αὐτῶν, ἡ ἐγγυτέρα πρὸς ἡμᾶς, εἶχεν ἀνυψώσει ὡς ἀξίαν ὑπερτάτην τὸ Κράτος. Τὸ Κράτος ὅμως ὑπῆρξε τὸ μεγαθήριον, τὸ ὁποῖον κατεβρόχθιζε πᾶσαν ἐκδήλωσιν ζωῆς, ἐδημιούργει μὲν ἓνα τεχνικὸν πολιτισμὸν καὶ ἔργα εὐδαιμονισμοῦ, ἀλλ' ἐπνιγε τὴν ἐλευθερίαν, τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου. Οὔτε ἐλευθερία τῆς σκέψεως, οὔτε ἐλευθερία ἐνεργείας, οὔτε ἐλευθερία σύλληψις τῆς φαντασίας πρὸς πρωτοτύπους καλλιτεχνικὰς δημιουργίας, οὔτε πολιτικὰ ἐλευθερία ἔχαρα-

* Λόγος εἰς τὴν 28 Ὀκτωβρίου.

διαδηλοῦσα περὶ τοῦ «Σαρκῶθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ» πρότασις μου, ἢ περὶ τῆς δευτέρας τοῦ Κυρίου ἐλεύσεως, ἢ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Μυστηρίων, ἢ περὶ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θέσεως τῶν Ἁγίων καὶ ἄλλα.

Εἶναι καθήκόν μου ὅπως πληροφορήσω τὴν Ὑμετέραν Παναγιόγιστα, ὅτι ὁ εὐλαβέστατος Πρεσβύτερος καὶ Καθηγητὴς Γεώργιος Φλορόφσκυ, μεγάλως τιμώμενος ὑπὸ τῶν ξένων διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὰς γνώσεις αὐτοῦ, δι' ὧσιν ἐν τῷ Συνεδρίῳ μοχθήσας εἶπεν, ὑπερμαχὼν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καὶ καταγγέλλων αὐτὴν, ἐξεπροσώπησεν ἐπαξίως καὶ ἐτίμησε τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Θεολογικὴν Ἐπιστήμην, ἀναδειχθεὶς ἄξιος ἀμφοτέρων.

† Ὁ Ἐδέσεως καὶ Πέλλης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

κτῆριζον τὴν ζωὴν καὶ τὰς κοινωνικὰς λειτουργίας τοῦ φασιστικοῦ Κράτους. Ἐνας καισαροπαπισμὸς ἀπόλυτος, μίᾳ βούλησιν τοῦ ἐνὸς συνέθλιβε τὰ πάντα. Εἶχε θεοποιηθῆ τὸ Κράτος. Πᾶσα ἄλλη ἀξία πνευματικῇ, ὕλικῇ, ὤφειλε νὰ εἶναι ὑποτεταγμένη εἰς αὐτό.

Δὲν ὑπῆρχε μόνον αὐτὴ ἡ ἀντίθεσις τῆς ζωῆς τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν εἰσβολῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ κάτι ἄλλο βαθύτερον, ἢ ὅλη πνευματικὴ σύνθεσις τῆς ψυχῆς του εὗρισκετο εἰς ἱστορικὴν ἐναντιότητα πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἑλλάς εἶναι ἐλευθερία, εἶναι φῶς ποὺ ἐφώτιζε καὶ φωτίζει ὅλον τὸν κόσμον. Ἡ ἐλευθερία εἶναι τὸ πνεῦμα καὶ ἀνθίζει εἰς σχήματα, εἰς ἔργα, ποὺ χαροποιοῦν, ποὺ ἐξευγενίζουν καὶ ἀναδεικνύουν τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν. Ποῖον εἶναι τὸ φῶς τοῦ ἑλληνισμοῦ, τὸ ὁποῖον οἱ λαοὶ ὅλων τῶν αἰώνων καὶ ὅλων τῶν φυλῶν ἀποθαυμάζουν καὶ εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν του ἐπίδρασιν;

Τὸ ἀρχαῖον κάλλος, ὡς τέχνη εἰς ὅλας τὰς μορφάς, εἶναι δυνάμεις συγκινοῦσα πᾶσαν ψυχὴν. Ἡ σοφία τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου, ἢ γνῶσις ὡς ἀναζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἐπιστημονικὴ μέθοδος ἐγκλείουν ἀληθείας ποὺ θὰ καθοδηγοῦν εἰς τὰς ἐρεῦνας τῶν ὅλων τοὺς προηγουμένους λαοὺς. Ὁ πολιτισμὸς ὅμως τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ὀλοκλήρωσε τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν, τὴν ἀνεξήτητος καὶ τὴν εὐρεν εἰς πλαστικὰς μορφάς. Πᾶς ἄνθρωπος δὲν ἦτο ἀξία ἀπόλυτος. Ὁ ἡμίθεος ἦτο ὁ τύπος τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας, ὅχι αἱ πράξεις καὶ τὸ ἦθος τοῦ ἡμιθέου καὶ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἡ ὀλοκλήρωσις τῆς σωματικῆς τῶν διαπλάσεως, ἢ ζωικῇ χάρις τῶν, τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐπιβλητικῆς τῶν ἰσχύος, ἦσαν οἱ χαρακτηριστῆρες τῆς ὑπάρξεώς των. Ὁ θεσμὸς τῆς δουλείας ἦτο ἀνεγνωρισμένη κοινωνικὴ λειτουργία, μὴ ἀποκρουομένη οὐδὲ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς κορυφαίους φιλοσόφους. Ἡ ἐλευθερία εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἦτο περισσοτάρον πολιτικὴ καὶ νομικὴ ἐννοια καὶ ὀλιγώτερον προσωπικότης καὶ ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπεια. Ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς κόσμος μὸλις ἔπαυσε νὰ θρησκευθῆ ἔπαυσε καὶ νὰ δημιουργηθῆ. Οἱ ὄραιοι θεοί, τοῦ ἦσαν πηγὰί ἐμπνεύσεως εἰς πᾶσαν ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς. Αἱ καλλιτεχνικαὶ του δημιουργίαι καὶ οἱ ἀγῶνές του εἶχον ὡς κίνητρον τὸ θρησκευτικὸν αἰσθημα.

Ὅταν ἀνεφάνησαν καὶ ἐκυρίαρχησαν οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι καὶ διεκήρυξαν ὅτι οὐχὶ οἱ θεοί, ἀλλ' αἱ ιδέαι εἶναι ἡ ἀλήθεια, ὅταν ὁ θεὸς Πλάτων ἐδίδασκεν ὅτι ὁ νοητὸς κόσμος τῶν ιδεῶν μὲ κορυφαίαν τὴν ιδέαν τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι ἡ ἀλήθεια, καὶ ὅτι τὰ συγκεκριμένα πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα εἶναι τὰ ἀντίτυπα τῶν ιδεῶν χωρὶς ἰδίαν ἀξίαν, ὅταν ὁ μέγας Ἀριστοτέλης ἔλεγε ὅτι οὐχὶ αἱ ιδέαι καθ' ἑαυτὰς εἶναι ἡ ἀλήθεια, ὡς ἔλεγε ὁ Πλάτων, ἀλλ' αἱ ιδέαι, ποὺ εἶναι μέσα στὰ πράγματα, αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια, καὶ ὅτι δὲν δύναται νὰ νοηθῆ ὕλη χωρὶς εἶδος καὶ ὅτι μόνον εἶδος χωρὶς ὕλην εἶναι ὁ θεός, αἱ κοσμοθεωρίαι αὐταὶ ἐφόνευσαν τοὺς θεοὺς καὶ ὁ λαός, μὴ δυνάμενος νὰ κατανοήσῃ τὸ ὕψος τῶν νοημάτων τῶν μεγάλων του σοφῶν, ἔχασε τὴν θρησκευτικὴν σου πίστιν, διότι δὲν ὑπῆρχον πλέον ζωντανοὶ

θεοί, ἐνῶ εἶναι βέβαιον ὅτι οὐχὶ ἡ ἰδέα, ἀλλ' ἡ ζωὴ συγκινεῖ τὴν ζωὴν, διὰ τοῦτο εἶχε διαλυθῆ ἡ ἀτιόσφαιρα τῆς δημιουργίας, ἔχασεν ὁ Ἑλληνισμὸς τὰς θρησκευτικὰς κατευθύνσεις του καὶ διὰ τοῦτο ἔπαυσε νὰ δημιουργῆ, μετεδόθη εἰς τοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους ὡς μία ψυχρὰ κληρονομία, τὴν ὁποίαν οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι ἐκωδικοποίησαν καὶ τὴν διέσωσαν εἰς βιβλιοθήκας χωρὶς νὰ δύνανται νὰ προβοῦν εἰς οὐδεμίαν ἀνάλογον πνευματικὴν δημιουργίαν· μάλιστα οἱ κριτικοὶ φιλόλογοι, ὡς παράδειγμα καταπτώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀλεξανδρινισμὸς ἀναφέρουν τὸν εὐφρέστατον συγγραφέα Λουκιανόν, ὁ ὁποῖος διεκωμώδησε πᾶν ὅσιον καὶ ἱερὸν τῆς σεβασμίας ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. Ἀργότερον ἠνθῆσε πάλιν ὁ ἑλληνισμὸς, διότι ἐξωογονήθη ἀπὸ τὸν χριστιανισμὸν, καὶ ὁ ἄνθρωπος τότε εἶρε τὴν ὀλοκληρωσιν τῆς ἀξίας του, τότε ἐκηρύχθη ὡς ὑπερτάτη ἀξία καὶ ἐθεσπίσθη ἡ ἀρχὴ «ἡ θυσία τοῦ ἐνὸς χάριν τῶν ἄλλων», καὶ μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ ἀνθρώπου ὡς προσώπου, ὡς πνευματικῆς ἀξίας, ἐφούντωσαν ὁ ἑλληνισμὸς εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς ζωῆς.

Ἡ ζωὴ εἶχε διαποτισθῆ ἀπὸ τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ἀξιοπρέπεια ἐκυριάρχει παντοῦ ὡς τὸ ἐξωχότερον γνώρισμα τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ ἑλληνισμὸς, συζευχθεὶς μετὰ τὸν χριστιανισμὸν, ἔγινεν ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία· ἐκεῖνος ὡς σχῆμα χαροποιῶν καὶ οὗτος ὡς πνευματικὸν βάθος, ὡς ἀγάπη, ὡς δικαιοσύνη. Ἐνῶ εἰς τὴν ἀρχαιότητα τὸ Ἀπολλώνειον ἑλληνικὸν φῶς, ὡς μέτρον, ὡς σχῆμα, ἐπλαισίωνε τὰ διοργανιστικὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς, τὸ ὄργιον, τὴν ὀρμὴν, τὸ ἐνστικτον, καὶ ἀνεκάλυπτε τὴν προσωπικότητα τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, εἰς συγκινητικὰς μορφάς, ἢ συγκίνησις ὅμως ἦτο προῖον ὀραίας σωματικῆς διαπλάσεως, ἀποκαλυπτούσης τὸ πάθος, τὴν φυσικὴν ὀρμὴν, ποὺ συνταράσσει τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν· εἰς τὸν ἑλληνοχριστιανικὸν ὅμως πολιτισμὸν τὸ Ἀπολλώνειον φῶς, ἀντὶ τοῦ Διονύσου, τοῦ θεοῦ τῶν ὀργίων, τῆς μέθης, τοῦ ἐκβαχτισμοῦ, πλαισιώνει καὶ μορφολογεῖ τὸν Κύριον Ἰησοῦν, τὸν Θεὸν τῆς ἀγάπης, τῆς συγγνώμης καὶ τῆς συμπόνοιας, τῆς σταυρικῆς θυσίας χάριν τῶν πολλῶν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἔκφρασιν, ὁ ὁποῖος διὰ τοῦ σταυροῦ του καὶ τῆς Ἀναστάσεώς του ἐγγυᾶται τὴν ἀθανασίαν καὶ τὴν αἰωνιότητα κάθε συγκεκριμένου ἀνθρώπου, ἀνδρὸς ἢ γυναικός, ποὺ συνδέεται πρὸς τὴν ζωὴν του, πρὸς τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον του.

Τὸ ἑλληνικὸν φῶς ἐσχισματοποίησε τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ ἐσαφήνισεν εἰς τέχνην, εἰς ποίησιν, εἰς δογματικούς ὅρους, εἰς ἐπιστημονικὴν ἐπεξεργασίαν, καὶ τὸ ἐσημείωσεν ὡς δίκαιον ὅπου ἡ γυναικεία προσωπικότης ἀπέκτησε τὴν αὐτὴν θέσιν πρὸς τὸν ἄνδρα, τὸ ἐνεφάνισεν ὡς ἑλληνοχριστιανικὸν πολιτισμὸν, ὡς κοινωνικὴν πρόνοιαν, εἰς πλήθη φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, Νοσοκομείων—Ξενοδοχείων, πρὸς περιθάλμιν παντός ἀναξιοπαθοῦντος ἀνεξαρτήτως φυλῆς ἢ θρησκείας, τὸ ἐθέσπισεν ὡς πολιτεύματα δημοκρατικῶν θεσμῶν καὶ αὐτοκεφάλων Ἐκ-

κλησιῶν. Ὁ ἴδιος ὁ χριστιανισμὸς ἐντὸς τοῦ Ρωμαϊκοῦ πνεύματος ἔλαβεν ἰδιαζούσας μορφάς· ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν ἀπέκλινεν εἰς ὀλοκληρωτικὸν σύστημα δὲν ἐκυριάρχησαν ἐντὸς του τὰ χαροποιὰ στοιχεῖα τοῦ χριστιανισμοῦ, ὡς συνέβη εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, μετὰ τὴν ἀπόκλισίν της εἰς τὸ δόγμα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ποὺ εἶναι ὁ τελικὸς θρίαμβος τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, ὡς πάμφωτος κοινωνία ἀγάπης, ὡς τὸ στεφάνωμα τῆς δημιουργίας. Ὁ χριστιανισμὸς τῆς Ἀύσεως διέβλεπε τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ περισσότερον ὡς ἐξιλέωσιν καὶ ἱκανοποίησιν τῆς θείας Δικαιοσύνης εἰς μίαν νομικὴν διαδικασίαν. Λιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἐγεννήθη μία βαθεῖα ἀντίθεσις μεταξὺ τῆς χριστιανικῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς Ἀύσεως. Ἡ ἀντίθεσις αὐτὴ ἐξεδηλώθη ὡς ἀγὼν, ὡς διαμάχη, ποὺ εἶχε τὴν κορυφωσὶν της εἰς τὸ Σχίσμα. Ἐκτοτε μία θλιβερὰ ἀντίθετος ἱερὰ ψυχολογία ἀνεπτύχθη μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ποὺ ἐνέκλειεν ἐκάστη ὀλοκληρὸν τὴν ἱστορικὴν της διαδρομὴν εἰς τρόπους καὶ ἤθη καὶ δόγματα, ποὺ ἔδιδον ξεχωριστὴν σφραγίδα εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἰδίων λαῶν.

Διὰ τοῦτο, ὅταν κατ' ἐντολήν τοῦ φασιστικοῦ ἰταλικοῦ Κράτους ἐτορπιλλίσθη τὸ πολεμικὸν ἢ «Ἑλλη» εἰς τὰς 15 Αὐγούστου τοῦ 1940, ποὺ ἦλθεν εἰς Τῆνον πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας Παρθένου καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν κήρυξιν τοῦ ἀπὸ καιροῦ μελετωμένου πολέμου ὑπὸ τῆς Ἰταλίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος, σύγκορμον ἀνεπήδησεν ὀλοκληρὸν τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ἐσείσθη ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἱστορικὴ του συνείδησις, διότι διείδεν εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῆς γειτονικῆς κομπορρήμονος χώρας τὸν κίνδυνον τῆς ἐξαφανίσεως τῆς ἑλληνορθοδόξου πίστεώς του καὶ τὴν κατάλυσιν τῶν πολιτικῶν του ἐλευθεριῶν. Τότε καὶ νεκροὶ καὶ ζωντανοὶ ἐξηγέρθησαν εἰς μίαν δύναμιν πρωτοφανῆ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν λαῶν, δύναμιν ποὺ τὴν ἀνεροῖπιζον αἱ ὀπτασίαι τῆς Παναγίας μέσα στὰ στήθη τῶν μαχομένων υἱῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἐνας λαὸς πτωχός, σχεδὸν ἄοπλος, ἀλλὰ πλούσιος εἰς αἴσθημα καὶ πίστιν, ἡρωϊκὸς εἰς τὰς στρατιωτικὰς του ἐπιχειρήσεις, ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τὰς στρατιάς μᾶς κούφιας μηχανοποιημένης ἀψύχου Ἀυτοκρατορίας, καὶ αἱ στρατιωτικαὶ της ἀνόπλιοι μεραρχίαι καὶ οἱ στρατάρχαι της καὶ οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ της ἐκλονίζοντο ἢ καὶ ἐκρημνίζοντο ὀλοσχερῶς ἀπὸ τὰς θέσεις των συνεπεία τῆς ἡρωϊκῆς ἀκαδέκτου ὀρμῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Καὶ μόνον ἡ ἐπέμβασις τοῦ ἄλλου κολοσσοῦ εἰς μηχανοκινήτους μεραρχίας καὶ εἰς πλήθη ἀεροπορικῶν δυνάμεων, τῆς Γερμανικῆς Ἀυτοκρατορίας, ἔσωσε τὴν σύμμαχον σκοτεινὴν Λύναμιν ἀπὸ πλήρους κατασχύνης, ἀπὸ τῆς ὀλοκληρωτικῆς της καταρρέσεως.

Κράτος ἀνεῦ ἐλευθέρων πολιτῶν, εἶναι ἄζων καὶ ἄψυχον, στερεῖται πνευματικοῦ βάθους. Ἐφ' ὅσον ἕνας λαὸς κρημνίζει καὶ καταφρονεῖ τὰς παραδόσεις του, ἀποσυντίθεται εἰς τὴν ψυχὴν του, χάνει τὰς πηγὰς τῶν ἐμπνεύσεών του καὶ τῶν μεγάλων δημιουργιῶν του. Ἡ χιτλερικὴ Γερμανία ἐκήρυξε τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν ἐλευθέρων λαῶν διὰ νὰ ἐπιβάλλῃ

τὴν ἰδίαν κοσμοθεωρίαν τῆς καὶ νὰ συντρίβῃ ὅλην τὴν πνευματικὴν χριστιανικὴν τὼν παραδόσιν. Εἶχε διακηρύξει ὅτι ἡ πρώτη, ἡ ὑπερτάτη ἀξία εἰς τὸν κόσμον, εἶναι ἡ βιολογικὴ ἀξία ἐνὸς λαοῦ καὶ ὄχι ἡ ἐλευθερία του. Ἡ «ράτσα», ἡ ἀρία φυλὴ, τὸ καθαρόν αἷμα τῶν Γευτόνων, εἶναι ἡ ὑπερτάτη ἱστορικὴ ἀλήθεια. Ἀπὸ τὴν εὐφροσύνην τῆς σαρκός, ἀπὸ τὴν εὐφροσύνην τῶν σωμάτων, ἀπὸ τοὺς κορυμνοὺς γιγάντων, προέρχεται ἡ δύναμις. Κατὰ τὴν διαδρομὴν ὅμως τῶν αἰώνων ἔχει ἐξέλθει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν «ράτσα», καὶ ἀπὸ αὐτομὸν ὡς βιολογικὴ ἔννοια ἔγινε μὲ τὸν* χριστιανισμόν πρόσωπον, πνευματικὴ ἀξία, καὶ ἐνῶ ἡ ἐλευθερία, πὺ τὴν καθιέρωσεν ὁ Χριστὸς μὲ τὸ αἷμά του καὶ ἀνεκήρυξε τὸν ἄνθρωπον ὑπερτάτην ἀξίαν, καὶ ἐνῶ τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἐβίωσαν οἱ λαοὶ καὶ τὴν ἐστερέωσαν εἰς τὴν ζωὴν τῶν μὲ ἐπαναστάσεις, μὲ ποταμοὺς αἱμάτων, καὶ δὲν δύνανται πλέον νὰ τὴν στερηθοῦν, τοῦναντίον ἡ τότε ἡγετικὴ τάξις τῆς Γερμανίας μὲ τὴν ὕλιστικὴν βιολογικὴν θεωρίαν τῆς ἐπέβαλε στενωπώσεις εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ὀργανισμοὺς τῶν ἀνθρώπων διὰ νὰ μὴ βλαβῆ ἡ ράτσα ἀπὸ τὴν ἀρρωστημένην τεκνογονίαν, παρεμέρισε τὴν ἐλευθερίαν, τὸ πρόσωπον ὡς ὑψίστην πνευματικὴν ἀξίαν ἐντὸς τῆς Ἱστορίας, καὶ ἐνεφανίσθη ὡς κτηνώδης Δύναμις διὰ νὰ ὑπαγάγῃ ὑπὸ τὴν πτέρησαν τῆς τοὺς λαοὺς τοῦ κόσμου, νὰ οργανώσῃ τὴν ζωὴν τῶν ὡς δούλων, πὺ θὰ εἰργάζοντο διὰ τὸν κύριον, διὰ τὴν Γερμανίαν, ἡ ὅποια θὰ ἦτο ἡ κορυφὴ καὶ ἡ ἡγετικὴ δύναμις ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς.

Ἡ Ἑλλάς, πὺ εἶναι ἡ πνευματικὴ παράδοσις ὅλου τοῦ κόσμου, ὡς ἄλλος Δαυὶδ ἀντιμετωπίζει μὲ ἡρωϊσμούς, πὺ συγκινοῦν πᾶσαν ἐλευθερίαν ψυχὴν, καὶ τὴν Αὐτοκρατορίαν αὐτήν, αὐτὸν τὸν γίγαντα Γολιάθ, τὸν πλήττει, δὲν τὸν φονεύει ἀμέσως, ἀνακόπτει ὅμως τὴν σκοτεινὴν στρατιωτικὴν του πορείαν, τὴν ἐπιβραδύνει ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα διὰ νὰ σωθῆ ἡ ὑπόθεσις τῶν Συμμάχων, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐκερδήθη ἡ ἀποφασιστικὴ διὰ τὸν ὅλον ἀγῶνα νίκη τοῦ Ἀλαμείν, ἀφ' ὀλόκληρος στρατιὰ τῆς Ἰταλίας, πὺ ἠδύνατο νὰ εὐρίσκειται εἰς τὸ θέατρον τοῦ πολέμου, εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, ἐκρατήθη ἡττημένη κατησχυμένη εἰς τὰ Ἀλβανικὰ ἐδάφη, ἀφ' ἐτέρου δὲ αἱ γερμανικαὶ στρατιαὶ ἐκάμφθησαν πρὸ τῆς Μόσχας ἐντὸς τῆς παγερᾶς ἀτμοσφαιρᾶς τοῦ βαρυτάτου τότε χειμῶνος.

Ἔτσι ἡ Ἑλλάς ὡς ἐλευθερία, ὡς φῶς λάμπωντος πολιτισμοῦ καὶ πρὸ παντὸς ὡς ἑλληνοχριστιανικὸν πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀγὼν καὶ ὡς αὐτοθυσία χάριν τοῦ θριάμβου τῆς ἀληθείας, τῆς ἐλευθερίας τῶν Δημοκρατικῶν θεσμῶν καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπροπέας, ὑψώθη καὶ τότε καὶ τώρα ἐντὸς τῆς παγκοσμίου συνειδήσεως ὡς ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Θεοῦ, πὺ διαγράφει καὶ ἐξασφαλίζει καὶ δι' ἀγῶνων τὴν πνευματικὴν πορείαν τοῦ κόσμου. Αἱ σκοτεινὰ Δυνάμεις εἶχον διαλυθῆ, ἡττήθησαν κατὰ κράτος, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν εὐρον οἰκτρῶν θάνατον, ἡ ἐλευθερία διὰ τῆς νίκης τῶν Συμμάχων ἐθριάμβευσε, καὶ ἡ Ἑλλάς πρωτοπόρος μὲ τὸ φρεϊνὸν μέτωπόν τῆς ἡγέρθη

καὶ ἴσταται ὑπερήφανος ἐν μέσῳ τῶν λαῶν τῆς γῆς, διότι δὲν ἐδίστασε, κατὰ τὰς κρίσεις σιγμᾶς τῆς Ἱστορίας τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, νὰ προσφέρει ἀφθονον τὸ αἷμα τῶν υἱῶν τῆς καὶ νὰ ὑποστῆ μὲ θανμαστὴν ἐγκαρτέρησιν τοὺς σταυρούς τῆς, τὰ φοικτὰ μαρτύρια τῆς κτηνωδίας τῶν κατακτητῶν, διὰ νὰ ἐξέλθῃ, ὡπως ὁ Χριστὸς, ὁ Θεὸς τῆς Ἱστορίας τῆς, ἀπὸ τὸν τάφον τῆς ἀπαισίας μνήμης Κατοχῆς, εἰς τὴν Ἀνάστασιν, εἰς τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας, εἰς τὴν δόξαν. Ἡ σκληρὰ μοῖρά τῆς τὴν κρατεῖ καὶ πάλιν ἀνήσυχον ἐνώπιον ἄλλων ὀλοκληρωμένων καταχθονίων Δυνάμεων, πὺ ἀπειλοῦν τὴν ἐλευθερίαν τῆς καὶ τὴν ἐλευθερίαν ὅλου τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἡ Ἑλλάς πληττομένη ὀρθοῦται, ἀνίσταται. Τὸ πνεῦμά τῆς, πνεῦμα παγκόσμιον, θεῖκον καὶ ἀνθρώπινον ἐν ταῦτῳ, δὲν δύναται νὰ φονευθῆ χωρὶς νὰ καταποντισθῆ ἡ Ἱστορία εἰς τὰ σκότη τῆς ἀγνωσίας καὶ τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας. Τὰ κομμουνιστικὰ Κράτη ἔχουν διάρθρωσιν μόνον οικονομικὴν, οἱ λαοὶ τῶν θεωροῦνται φυλαί, ράτσα, βιολογικὰ λειτούργια, καταφρονοῦν τὸν ἄνθρωπον, κινοῦνται καὶ αὐτὰ ὡς ὀλοκληρωτικὰ Κυβερνήσεις, δημιουργοῦν ἀτμόσφαιραν φόβου καὶ τρόμου· ἀλλ' οἱ ἀνθρώπινοι ὀργανισμοί, ὡς βιολογικὰ συγκροτήματα, ὡς σάρκες χωρὶς τὸ πνεῦμα, πεθαίνουν, ἐκμηδενίζονται, σβύνουν. «Τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιούν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν», εἶπεν ὁ Χριστὸς. Τὸ πνεῦμα εἶναι ἡ ζωογόνος πνοή, πὺ ἀνασταίνει καὶ ἀνασυνθέτει καὶ ζωντανεύει τοὺς ὀργανισμούς. Ἡ Ἑλλάς μὲ τὸ ἑλληνοχριστιανικὸν τῆς φῶς εἶναι ζωοποιὸν πνεῦμα, πὺ βεβαιώνει καὶ ζωογονεῖ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ Ἑλλάς εἶναι ἀθάνατος, αἰώνια.

† Ὁ Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

ΤΟ ΝΕΟΝ ΔΟΓΜΑ

Β'

Μετὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ νέου τούτου δόγματος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ Πάπα, γεννᾶται τὸ ζήτημα κατὰ πόσον τοῦτο ἀποτελεῖ, ὡς ἐχαρακτηρίσθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Πρωθιεραρχῶν καὶ ἄλλων θεολόγων τῶν διαμαρτυρομένων ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως, νέον ἐμπόδιον διὰ τὴν ἐπ' αἰσίοις αἰῶνοις ἀρξαμένην ἀπαρχὴν συνεννοήσεως ὀλοκληροῦ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἢν, ὡς προσφάτως ἀνέπτυξα ἐν τοῖς περὶ τῆς «νέας στροφῆς» τοῦ Βατικανοῦ ἀρθροῖς μου, δὲν ἀποστέργει καὶ αὐτὴ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ ἐκκλησία.

Ἀνεξαρτήτως τοῦ γεγονότος, ὅτι δὲν δύναται νὰ γίνεταί λόγος περὶ δογμάτων ἀναγκαίων διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ μὴ ἀναγκαίων, διότι ὑποτίθεται ὅτι ἡ εἰς δόγματα διατύπωσις τῆς πίστεως ἀποτελεῖ, ἀκριβῶς διὰ τὴν ἀνάγκη τῆς θετικῆς διατυπώσεώς τῆς, ἀναγκαῖότητα ἀποδοχῆς αὐτῶν διὰ τὴν ἐκ ταύτης ὀλοκληρωσιν τῆς προϋποθέσεως τῆς σωτηρίας, μερικὴ δ' ἀποδοχὴ τῆς πίστεως θὰ ἔθετεν ἐν ἀμφιβο-

λίαν τὴν δύναμιν καὶ τὸ ἀδιάβλητον τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἀημασίας τῆς πίστεως, ἥτις δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνεταί ἀποδεκτὴ τεμαχισθὸν καὶ κατὰ βούλησιν ἀνεξαρτήτως, συνεπῶς, τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ δόγματα, ἅπαξ διατυπωθέντα καὶ δεκτὰ γενόμενα, εἶναι πάντα ἄνευ ἐξαιρέσεως ἀναγκαῖα διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τονιζομένη ἐκείνη θέσις εἶναι μᾶλλον ὑπερβολικὴ διὰ τοὺς ἐξῆς δύο κυρίως λόγους:

1ον) Ἐν ταῖς μετὰ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν δημιουργηθείσαις συγχρόνοις σχέσεσι συνεννοήσεως, ἰδίᾳ ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ κινήσει, τὰ δογματικὰ ζητήματα κατέχουσι χρονικῶς δευτερεύουσαν σημασίαν, καθ' ὅσον τὸ γε νῦν οὐδεμία γίνεται προσπάθεια δογματικῆς συνεννοήσεως καὶ συνεπῶς δογματικῆς ἐνώσεως. Εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν κίνησιν εὐρισκόμεθα εἰσέτι καὶ θὰ εὐρισκόμεθα ἐπὶ πολὺ εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐρεῦνης. Τὰ δογματικὰ ζητήματα συζητοῦνται βεβαίως σπουδαίως, ἀλλὰ κυρίως ὑπὸ πληροφορικῶν χαρακτήρα, ἀπλῶς δηλαδὴ ἀναπτύσσεται καὶ ἐκτίθεται ἡ δογματικὴ διδασκαλία καὶ πίστις καὶ ἀντίληψις μιᾶς ἐκάστης ἐκκλησίας πρὸς τὰς λοιπὰς, πρὸς πλήρη καὶ ἀκριβῆ γνωριμίαν αὐτῶν ἐκ μέρους τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, αἵτινες κατὰ τὸ πλεῖστον, εἴτε ἀγνοοῦν ταῦτα παντελῶς, εἴτε τὰ γνωρίζουν παραμορφωμένα. Συνεπῶς ἐκάστη ἐκκλησία ἀναπτύσσουσα τὰ δόγματά της, οἷαδὴποτε καὶ ἂν εἶναι ταῦτα, δὲν τὰ θέτει οὔτε ὑπὸ κρίσιν, οὔτε ὑπὸ συζήτησιν ἐκ μέρους τῶν ἄλλων, ὑποχρεουμένων νὰ ἀκούσωσιν ἐπακριβῶς καὶ ἐκτενῶς τί ἐκάστη ἐκκλησία πρεσβεύει, ὅσον καὶ ἂν τοῦτο τυχὸν ἀντιτίθεται πρὸς τὴν ἀντίληψιν τῶν πληροφορουμένων περὶ τῆς δογματικῆς ἀντιλήψεως ἄλλης τινὸς ἐκκλησίας. Ἄν συνεπῶς εἰς τὰς δογματικὰς ἀντιλήψεις τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας προστεθῇ νῦν, κατὰ τὴν ἰδικὴν τῆς περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως θεωρίας, ἕνα νέον στοιχεῖον, τοῦτο ἀφορᾷ ἀποκλειστικῶς αὐτὴν καὶ δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον κρίσεως διὰ τοὺς ἄλλους, διότι τότε καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τῆς πίστεως ἔπρεπε νὰ συζητηθοῦν ἀπὸ τῆς ἐπόψεως τῆς ἀναγκαιότητος τῆς σωτηρίας ἢ μὴ, ὁπότε εἰσερχόμεθα εἰς τὸ στάδιον τῆς δογματικῆς συνεννοήσεως, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἐφθάσαμεν εἰσέτι.

Ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς—δυστυχῶς κατ' ἐμὲ διὰ τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον—διὰ νὰ συζητηθοῦν αἱ δογματικαὶ διαφοραὶ ἀπὸ τῆς προσφερθείσης ἐκ τῆς ἰδίας ἐκάστης ἐκκλησίας γνώσεως ὡς πρὸς τὴν δογματικὴν τῆς πίστιν καὶ ἀντίληψιν, ἐπὶ δογματικῇ συνεννοήσει καὶ ἐνδεχομένη συμφωνίᾳ, τότε, καὶ μόνον τότε τὸ οἰονδὴποτε δόγμα τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης ἐκκλησίας καὶ συνεπῶς καὶ τὸ νέον τοῦτο δόγμα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας θὰ συζητηθῇ ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς ἐξακριβώσεως τῆς θετικῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως καὶ ἐκ ταύτης θὰ

κριθῇ κατὰ πόσον αὐτὸ εἶναι ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον διὰ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν καὶ συνεπῶς δύναται νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸν ὑπὸ πάντων πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐνώσεως, ἢ ἀποτελεῖ ἐμπόδιον διὰ τὴν ἔνωσιν, ἢ τέλος εἶναι τι τὸ ἀδιάφορον, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ διατηρήσῃ μίαν ἐκκλησίαν ὡς ἴδιον αὐτῆς ἰδιωτισμὸν, χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιβληθῇ τοῦτο καὶ εἰς τὰς λοιπὰς. Σχετικῶς μάλιστα πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο σημεῖον δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ τὸ γεγονός ὅτι, προκειμένου ἀκόμη καὶ περὶ τῆς εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον τυχὸν ἐπιτευχθησομένης δογματικῆς συνεννοήσεως μετὰ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, μίαν τῶν βασικωτέρων ἀρχῶν ταύτης εἶναι ὅτι διὰ τῆς ἐνώσεως ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ πρόκειται νὰ ἐπέλθῃ ὁλοκληρωτικὴ ἀφομοίωσις τῆς μιᾶς ἐκκλησίας μετὰ τὴν ἄλλην, ἀλλὰ συμφωνία ἐπὶ τῶν βασικῶν δογματικῶν ζητημάτων τῶν ἀληθῶς ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, τῶν λοιπῶν ἰδιωτισμῶν, οὕτως εἴπειν, ἀφιεμένων εἰς τὴν ἰδιοτυπίαν μιᾶς ἐκάστης ἐκκλησίας, ὡς τοῦτο ἐγένετο αἰετοτε εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐκκλησίαν, ὅπου γινώμων τῆς ὑφισταμένης ἐνώσεως ὑπῆρχε τὸ παλαιὸν ἀξίωμα *in necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus autem caritas*.

2) Τὸ νέον τοῦτο δόγμα λέγεται νέον, διότι τῶρα ἀνακηρύσσεται ἐπισημῶς ὡς διδασκαλία τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας. Διὰ τὴν λατινικὴν ὁμῶς ἐκκλησίαν δὲν εἶναι τοῦτο ποσῶς νέον. Διότι, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐξελίξεως του, πιστεύεται καὶ διακηρύσσεται ἐν αὐτῇ ἐν τε τῇ θεολογίᾳ, τῇ πράξει καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτῆς τέχνῃ (τῇ σφραγίδι ταύτη τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐσεβείας καὶ πράξεως) ἀπὸ μακροτάτου χρόνου (ἱστορικῶς δὲ δὲν εἶναι καὶ δύσκολος ὁ χρονολογικὸς καθορισμὸς τῆς ἀφετηρίας τῆς ἀναπτύξεώς του). Μὲ τὸ δόγμα τοῦτο συνέβη ὅ,τι ἐγένετο μετὰ ὅλα τὰ δόγματα. Ὁρίσασε δηλ. πρῶτον καθ' ὅλα ἐν τῇ συνειδήσει τῆς Ἐκκλησίας, καὶ, ὅταν τοῦτο ἐξηκριβώθη, ἀνεκηρύχθη καὶ διευτυπώθη ἐπὶ τὸ θετικώτερον διὰ τοῦ οἴκειου ἐκκλησιαστικοῦ αὐθεντικοῦ ὄργανου δηλ. ἐν προκειμένῳ τοῦ Πάπα (καθ' ἡμᾶς κακῶς, διότι τὸ πρὸς τοῦτο ἀρμόδιον ὄργανον εἶναι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συμπαραστατομένη ὑπὸ τῆς ὁμοφώνου συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας).

Τὸ δόγμα συνεπῶς τοῦτο, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, ὑφίστατο αὐτοῦσιον ἐν τε ταῖς γενικαῖς αὐτοῦ γραμματαῖς καὶ ταῖς λεπτομερεῖαις του ἐν τῇ Ρωμαιοκαθολικῇ ἐκκλησίᾳ καὶ οὐδὲν νέον ἐδημιουργήθη ἐν αὐτῇ. Ἀποτελεῖ δ' ἴσως ὑπερβολὴν ὁ ὑπερτονισμὸς τοῦ ἀδυνάτου τῆς ἀποδοχῆς αὐτοῦ (ἐκ τῶν ἐξωθεν τῆς ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας) ὡς ἀπαραιτήτου στοιχείου πίστεως διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ψυχικῆς σωτηρίας. Ἡ δογματικὴ αὕτη διδασκαλία, ὡς ἐλέχθη, ὑφίστατο ἄνευ ἀντιρρήσεως, τοῦλάχιστον

πολλής, από μακροτάτου χρόνου εν τῇ ρωμαιο-καθολικῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐγένετο ἐν αὐτῇ καὶ δι' αὐτὴν ἀποδεκτὴ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, οὐδὲν λοιπὸν νέον στοιχεῖον ἐδημιουργήθη ἐν αὐτῇ διὰ τὰ προκαλέση τὴν ἀντίδρασιν, διότι ἡ ἐπίσημος ἀνακήρυξις οὐδὲν νεώτερον προσέθεσεν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπεκύρωσεν ἐπὶ τὸ ἐπισημότερον τὴν ὑφισταμένην ἐν τῇ ρωμαιο-καθολικῇ ἐκκλησίᾳ δόξαν. Ἐν αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν ἡ διδασκαλία ἀποτελεῖ σημεῖον ἀντιλεγόμενον, τοῦτο τὸ δημιουργεῖ ἡ οὐσία, τὸ περιεχόμενον καὶ ἡ ἱστορία τῆς καὶ πάντως οὐχὶ ἡ ἀπλή τοῦ δόγματος ἀνακήρυξις.

Ἐὰν δηλ. ὑποτεθῇ ὅτι ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ ἐκκλησία ἐν ταῖς μετὰ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν ἐπαφαῖς τῆς ἐξέθετε τὴν δογματικὴν τῆς διδασκαλίαν, θὰ ὑπεχρεούτο καὶ ἄνευ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ νέου τούτου δόγματος, εἰς τὸ περὶ τῆς Θεοτόκου κεφάλαιον τῆς διδασκαλίας τῆς νὰ περιλάβῃ καὶ τὸ στοιχεῖον τῆς πίστεως εἰς τὴν σωματικὴν αὐτῆς εἰς οὐρανούς μετὰστασιν, διότι αὐτὸ ἀποτελεῖ στοιχεῖον ἀναπόσπαστον δι' αὐτὴν τῆς ὅλης περὶ τῆς Παρθένου Μαρίας διδασκαλίας τῆς.

Βεβαίως, ὡς ἐλέχθη, ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς συζητήσεως τῶν δογματικῶν διαφορῶν τῶν διαφόρων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν πρὸς ἐξεύρεσιν καὶ καθορισμὸν ἐνιαίας διὰ πάσας βασικῆς πίστεως, καὶ τὸ δόγμα τοῦτο θὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον συζητήσεως καὶ σκέψεως περὶ τοῦ κατὰ πόσον ἡ ἀποδοχὴ αὐτοῦ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητος μετὰ τῶν λοιπῶν στοιχείων τῆς πίστεως πρὸς ἐπιτυχίαν δι' αὐτῆς τῆς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιδιωκομένης διὰ τῆς πλήρους πίστεως ψυχικῆς σωτηρίας. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ὅμως ἐκείνης, ἥτις, ὡς εἶπον, εἶναι, διὰ τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας καὶ τὴν πυκνότητα καὶ σοβαρότητα τῶν ὑφισταμένων διαφορῶν, ἀπωτάτη, ἐκάστη ἐκκλησία εἶναι ἐλευθέρα νὰ διευθετῇ τὰ ἑαυτῆς κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ τὸ πρέπον καὶ ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνη νὰ ὀρθοτομῇ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, καθ' ἣν ἄνωθεν ἔμπνευσιν καὶ καθοδήγησιν ἔχει πρὸς τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν τοῦ ποιμνίου τῆς.

Ἐφ' ὅσον βεβαίως διὰ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας προστίθεται μία νέα ὅλως διδασκαλία, ἥτις ἄνευ ἀποχρώσεως ἀνάγκης προσθέτει εἰς ὄρισμὸν καὶ βαρύτητα μίαν νέαν ὅλως διαφορὰν, δικαίως ἢ πρὸς ἄρσιν τῶν διαφορῶν καταβαλλομένη προσπάθεια δυσφορεῖ καὶ ἀσχάλλει, ἀλλ', ὡς ἐλέχθη, ἐν προκειμένῳ δὲν πρόκειται περὶ τοιούτου πράγματος, διότι οὐδὲν νέον διὰ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ νέου δόγματος προσετέθη, ἀλλ' ἀπλῶς ἡ ἀναμφισβητήτως ὑφισταμένη διαφορὰ κατεγράφη ἐπὶ τὸ ἐπισημότερον καὶ θετικώτερον, τῆς μέχρι τοῦδε παραλείψεως τῆς καταγραφῆς μηδὲν ὡς πρὸς τὸ στοιχεῖον τοῦτο ἀφαιρούσης ἐκ τῆς δογματικῆς πίστεως καὶ ἀντιλήψεως τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας. Οὕτε δύναται

νὰ ἰσχυρισθῇ τις ὅτι ἡ ἀνακήρυξις τοῦ νέου τούτου δόγματος ἐγένετο σκοπίμως πρὸς δημιουργίαν νέου ἐμποδίου διὰ τὴν ἐπιχειρουμένην συνεννόησιν τῶν ἐκκλησιῶν, εἰς τὴν ὁποίαν μετὰ αἰώνων δισταγμοὺς συγκατένευσε προσφάτως καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ ἐκκλησία διὰ τῆς νέας πρό τινας ἐντέχνου στροφῆς τῆς. Τοιαύτη ὑπόνοια θὰ ἀπετέλει φοβερὰν κατηγορίαν δι' αὐτὴν καὶ ἀπαράδεκτον ἀνακολουθίαν ἐκ μέρους τῆς, δι' ἣν δὲν θὰ ἐδικαιολογεῖτο καὶ δὴ σήμερον, ὅποτε ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ ἐκκλησία αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην περισσότερον παρ' ὅ,τι φαίνεται καὶ παρ' ὅ,τι ἐκφράζεται (πάλιν οἱ βλέποντες καὶ ἀκούοντες ἄς βλέπωσι καὶ ἄς ἀκούωσι) τῆς ἀποφυγῆς τῆς ἀπομιμνήσεως ἐναντι τῆς γενικῆς χριστιανικῆς προσπάθειας τῆς δημιουργίας τοῦ ἐνιαίου χριστιανικοῦ μετώπου, τοῦ ὁποίου τὴν ἀνάγκην βλέπει αὕτη καὶ ἐκτιμᾷ πολὺ περισσότερον καὶ βαθύτερον τῶν φαινομενικῶς συγκρατημένων ἐκφράσεων, εἰς τὰς ὁποίας παραμένουσιν προσκεκολλημένοι μὴ πικρῶς οἱ ἀδυνατοῦντες νὰ ἐκτιμήσουν τὸ βάθος καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς ἀνάγκης τῆς ἐποχῆς καὶ αἱ ὁποῖαι, διατυπούμεναι, οὐδὲν ἄλλο ἐμμέσως ἐκφράζουσιν ἢ τὴν κατὰ συνθήκην τήρησιν τῶν προσχημάτων ἐναντι ἀντιθέτως ἀναπτυχθείσης — ἀναμφισβητήτως ἐσφαλμένης — καὶ κρατούσης ἐπὶ μακρὸν πολιτικῆς ἀπολύτου ἀδιαλλαγίας καὶ ἀποκλειστικότητος.

Ἐὰν βεβαίως ἐδημιουργεῖτο τὸ περὶ οὗ πρόκειται ζήτημα σήμερον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος πρὸς τοποθέτησιν νέου φραγμοῦ χωρισμοῦ, τότε βεβαίως θὰ ἔπρεπε νὰ κριθῇ ὡς ἀξιολύπητος καὶ ἀπαράδεκτος ἡ ἐνέργεια, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπιβάλλεται ἄνευ ἀναβολῆς ἡ παγχιριστιανικὴ συνεννόησις, τούτέστιν ἡ ἀπαρχὴ προσπάθειας πρὸς ἐπίτευξιν ταύτης, ἀδιαφόρως τοῦ χρόνου καθ' ὃν θὰ ἐπιτευχθῇ.

Ἐὰν δέ, ὡς πιστεύω, — χωρὶς νὰ ἀποκλείω καὶ τὴν πιθανότητα ἐσφαλμένης ἐκ μέρους μου ἐν προκειμένῳ ἀντιλήψεως, — δὲν πρόκειται περὶ τοιούτων μοχθηρῶν διαθέσεων καὶ ἐνεργειῶν, τότε τὸ λεγόμενον νέον τοῦτο δόγμα, ἀποτελοῦν ὡς παλαιότερον καὶ τοῦτο διὰ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν ἐκκλησίαν τμήμα τοῦ θησαυροῦ τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς, ἃς θεωρηθῇ παρ' ἡμῶν τῶν ἔξωθεν ὡς τουλάχιστον ἐν τῶν ἀμφιβόλων σημείων (*dubia*), δι' ἃ προσήκει *libertas*, διὰ τὰς δυνηθῶμεν νὰ προχωρήσωμεν ἀπροσκόπτως εἰς τὴν καταβαλλομένην προσπάθειαν καὶ διὰ τὰς μὴ ἀποκοπῇ αὕτη κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν γένεσίν τῆς, δι' ἣν πρὸ παντὸς ἀπαιτεῖται ἢ ἐν *omnibus caritas*.

ΑΜΙΑΚΑΣ Σ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ

ΠΟΥ ΕΤΑΦΗ Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ;

Ἐδημοσιεύθη κατ' αὐτὰς εἰς τὸν ἡμερήσιον τύπον εἴδησις ἐκ Ρώμης καθ' ἣν, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἔφεσον ἀνεκαλύφθη εἰς γενομένης αὐτόθι ἀνασκαφᾶς «οἰκία», ἐν τῇ ὁποία πιθανῶς κατ' ὄψει ἡ Θεοτόκος Μαρία, καὶ ὅτι, κατὰ τὰς ἀπὸ μακροῦ χρονολογουμένης ἐπιτοπίους χριστιανικᾶς καὶ μουσουλμανικᾶς ἔτι παραδόσεις, «ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι τὸ μέρος ὅπου ἡ Παρθένος Μαρία ἔζησε μετὰ τὸν μαθητὴν Ἰωάννην». Αἱ ἀπόπειραι ἀνατροπῆς ὑπὸ τινῶν λατίνων τῆς ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς Γεθσημανῆς ὡς τόπου ἔνθα ὁ τάφος τῆς Θεομήτορος χρονολογούνται ἀπὸ μακροῦ. Καὶ ἄλλοτε—τῷ 1896—ἐδημοσιεύετο παρομοία εἴδησις περὶ ἀνευρέσεως ἐν Ἐφέσῳ τοῦ Θεομητορικοῦ τάφου, ἡ εἴδησις δ' αὕτη ἐφαίνετο τότε εὐνοοῦσα καὶ κυροῦσα τὴν γνώμην, ἥτις πολὺ πρότερον ἐξηγγέλθη ὑπὸ τοῦ Βαρωνίου († 1607) καὶ τοῦ Tillemont¹, περὶ μεταστάσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν Ἐφέσῳ καὶ οὐχὶ ἐν Ἱεροσολύμοις. Ἐπειδὴ ἡ εἴδησις περὶ ἀνευρέσεως τοῦ Θεομητορικοῦ Τάφου ἐν Ἐφέσῳ ἐσκόπει τότε εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν προσηλυτιστικῶν σκοπῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία προέβη εἰς τὴν ἀκόλουθον διάψευσιν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ»²:

«*Ἀνεγράφη ἐσχάτως ἐν τισιν ἐφημερίοις ὅτι ἀββᾶς τις Ἐδιστάδιος τοῦνομα ἐκδραμῶν χάριν περιηγήσεως εἰς τὰ περὶ τῆς Παλαιᾶς Ἐφέσου, ἥτις ἐρείπιον ἦδη οὖσα καὶ Ἀγιασουλούκιον ἐπονομάζεται, ἀνεκάλυψεν αὐτόθι τάφον τινα καὶ ὅτι ὁ τάφος οὗτός ἐστι τῆς Κυρίας Θεοτόκου. Σιτηρίζει δὲ ὁ ρηθεὶς εὐλαβῆς ἀββᾶς τὴν ἀρχαιολογικὴν χριστιανικὴν αὐτοῦ ἀνακάλυψαυτὴν ἐπὶ τῆς φράσεως τοῦ ἱεροῦ Ἐδδαγγελίου «καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς αὕτη» εἰς τὰ ἴδια» κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ σύστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης διέτριψεν ἐν Ἐφέσῳ, ἄρα καὶ ἡ παραληφθεῖσα Θεοτόκος ὡς μένουσα παρ' αὐτῷ διέτριψε τὸν ἐπίλοιπον τοῦ ἐπιγείου βίου αὐτῆς ἐν Παλαιᾷ Ἐφέσῳ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐνταῦθα ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ἐν γῆρα βαθεῖ. Ὡστε, κατὰ τὸν ἀββᾶν Ἐδιστάδιον, ὁ τάφος τῆς Θεοτόκου οὐκ ἐστὶν ἐν Γεθσημανῇ τῆς Ἰουδαίας, ὡς ἀνέκαθεν ὅλος ὁ χριστιανικὸς κόσμος ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων πιστεύει καὶ ἀποδέχεται, ἀλλ' εἰς τὰ περὶ τῆς Παλαιᾶς Ἐφέσου.*

Ἡ Μ. Ἐκκλησία τὰς προσηκούσας πληροφορίας περὶ τοῦ διασολπισθέντος χριστιανικοῦ εὐρημάτου ἔλαβεν ἐσχάτως παρ' ἀρμοδιωτάτου ἀνδρός, πληροφοροῦσαντος ὅτι ἡ ἀνακάλυψις αὕτη τυγχάνει καθαρὸν μύθευμα ἐξ ἐκείνων, ἅτινα ὁ παπισμὸς ἀπὸ αἰῶνων διαδίδωσι καὶ ὅτι διὰ τοῦ νέου τούτου μέσου ἐπιδιώκεται προφανῶς ἡ εὐρύνησις τῶν ὁρίων τοῦ παπικοῦ γοήτρου καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ πρὸς ἐξυπηρέ-

τησιν τῶν προσηλυτιστικῶν αὐτοῦ σκοπῶν καὶ ὅτι «πρὸ ἐνὸς ἡδὴ ἔτους ἐγκρίσει τοῦ πάπα Ῥώμης ἡγοράσθη ἀπὸ ὀθωμανοῦ ἰδιοκτῆτου ἱκανὸς χώρος, ἐν ᾧ ὑπετίθητο ὁ τάφος τῆς Θεοτόκου ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἵνα ἰδρῶθῃ μέγα μοναστήριον καὶ προσκυνητήριον, προχθὲς δὲ κατὰ τὴν ὁγδόην τοῦ ἱσταμένου μηνὸς ἔσορτῆν τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου ἐπορεύθη πρὸς ἐγκαινισμὸν τοῦ μέρους δι' ἐκτάκτως ἀμαξοστοιχιῶν τοῦ σιδηροδρόμου Ἀϊδινίου ὁ ἐν Σμύρῃ ἐπίσκοπος τῶν δυτικῶν Ἀνδρέας Τιμόνης, ἐπαχθόμενος ἀγαθίμητον πλῆθος ἀνδρῶν δυτικῶν καὶ γυναικῶν καὶ μαθητῶν τῶν προπαγανδικῶν σχολείων καὶ κληρικῶν διαφόρων μοναχικῶν ταγμάτων, καὶ ἐτέλεσεν οὕτω τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ ἀνευρέθηντος τούτου Τάφου τῆς Παναγίας, Καπουλῆ ἐπονομάσας, καὶ ἀνέκαμψε τὸ ἐσπέρας εἰς τὴν Σμύρνην περιχαρῆς ἐπὶ τῷ γεγονότι. Τηλεγραφικῶς δὲ ἀνηγγέλθη τὸ γεγονὸς εἰς Ῥώμην τῷ Πάπῳ Λεοντῇ, ὅστις καὶ αὐθημερὸν ἀπαντήσας διεβίβασε τὰς ἐδλογίας αὐτοῦ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐκδραμῶνας, κατὰ δὲ τὰ διαδιδόμενα καὶ ἐπιτροπῇ ἐκ καρδινάλιων ἔρχεται ὅσον οὕτω ἀπὸ Ῥώμης, ἵνα ἐξ ὑψηλότερας περιουπῆς κρυβῶσιν καὶ ἐπιβεβαιώσῃ τὸ πρᾶγμα, ἥτις καὶ πιθανὸν τὰ διενεργήσῃ τὰ δέοντα πρὸς ἰδρῶσιν μοναστηρίου καὶ ναοῦ. Ὄθεν ἀνωτέρω ἐντολῇ διαψεύδομεν τὰ ἀνωτέρω ὡς μυθεύματα...».

Καὶ ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων ἐξαναστάσα, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἐκ τῆς ἐξ Ἐφέσου περιέργου ταύτης εἰδήσεως καὶ τῆς καὶ διὰ τοῦ τύπου προσπαθείας τῶν λατίνων ἀνατροπῆς τῆς ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰῶνων παραδόσεως περὶ τῆς Γεθσημανῆς ὡς τόπου ἔνθα ὁ Θεομητορικὸς τάφος, ἀνέθηκεν εἰς τὸν τότε καθηγητὴν τῆς παρ' Αὐτῇ μεγαλωνύμου Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ Χρυσόστομον Παπαδόπουλον τὴν ἐπιστημονικὴν διαπραγμάτευσιν τοῦ περιλαλήτου ζητήματος, ἵνα οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν δεδομένων στηριχθῇ ἡ ὡς ἄνω διέψευσις. Οὗτος ἐν εἰδικῇ αὐτοῦ πραγματείᾳ¹ κατέδειξε τὸ ἀβάσιμον καὶ αὐθαίρετον τῶν τοιούτων εἰδῶν δοξασιῶν περὶ μεταβάσεως τῆς Ἐφέσου τῆς Θεοτόκου μετὰ τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ Θεομητορικοῦ τάφου. Ἀνάλογον ἀπάντησιν ἐν ἰδίᾳ πραγματείᾳ² ἔγραψε καὶ ὁ τότε ἀρχιδιάκονος τῆς ἱ. μητροπόλεως Ἐφέσου Χρυσόστομος Καλαφάτης, ὁ μετέπειτα ἐθνομάρτυς Μητροπολίτης Σμύρνης. Τὴν περὶ Γεθσημανῆς ὡς τόπου ταφῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου παράδοσιν πλὴν τῶν ἡμετέρων, δέχονται καὶ πολλοὶ ξένοι ἐρευνηταί³. Τὴν γνώμην περὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου, πλὴν τοῦ Βαρωνίου καὶ τοῦ Tillemont, ἐπανέλαβον βραδύτερον καὶ

1. Ὑπὸ τὸν τίτλον: Περὶ τοῦ τόπου τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ἱεροσόλυμα, 1896.

2. Ὑπὸ τὸν τίτλον: Καπουλῆ Παναγία, Σμύρνη, 1896.

3. Βλέπε τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν παρὰ F. Carrol; Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie, Paris, 1907, I, Β' σ. 3001 ἐν ἀρθρ. «Assomption [fête de l']».

1. Mémoires... τ. I, σ. 73, 491—93 Note XIII.

2. Φύλλον τῆς 17 Μαΐου 1896.

ἄλλοι ἐπιστήμονες¹, ἐν οἷς, κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους—τῷ 1931—καὶ ὁ Joh. Niessen². Εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνώμης ταύτης φέρονται 1) τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν χωρίον τοῦ Ἰωάννου³. 2) Τὸ γεγονός ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἤλθεν εἰς Ἔφεσον καὶ κατέστησεν αὐτὴν κέντρον τῆς ἀποστολικῆς τοῦ δράσεως καὶ ὅτι αὐτότι μετέστη πρὸς Κύριον καὶ ἐτάφη⁴, καὶ 3) ἡ ἀπάντωση εἰς τὰ Πρακτικά τῆς ἐν Ἐφέσῳ Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (431) φράσις «Ὅθεν καὶ Νεοτόριος ὁ τῆς δυσσεβοῦς αἰρέσεως ἀνακαινιστῆς φθάσας ἐν τῇ Ἐφεσίῳ, ἔνθα ὁ θεολόγος Ἰωάννης καὶ ἡ Θεοτόκος Παρθένος ἁγία Μαρία...»⁵.

Ἐκ τῆς μελέτης τῶν σχετικῶν χωρίων τῆς Κ. Διαθήκης, καὶ μάλιστα τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ὡς καὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, μάλιστα δὲ τῶν Μικρασιατικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν συγγραμμάτων ἄλλων ἐκκλησ. συγγραφέων ἀποδεικνύεται α') ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης δὲν μετέβη εἰς τὴν Ἔφεσον πρὸ τοῦ 64 μ. Χ., ἡ δὲ γνωστὴ περὶ τοῦ ὅτι ὁ μωσαϊκὸς νόμος εἶνε ὑποχρεωτικὸς καὶ διὰ τοὺς ἐξ ἔθνων χριστιανούς γνώμη αὐτοῦ ἀποκλείει τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἐξ Ἱεροσολύμων πρὸ τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου εἰς ἣν, ὡς γνωστὸν, καὶ ἐπρωτοστάτησε (52 ἢ 48)⁶. Ἐξ ἄλλου ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως πληροφοροῦμεθα, ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης πρὸ τῆς μεταβάσεώς του εἰς Πάτιμον (68 μ. Χ.) ἀπῆλθεν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, τοῦτο ὅμως δεόν να θεωρηθῆ γενόμενον μετὰ τὸ 64 μ. Χ., διότι περὶ μὲν τὸ 54 ὁ Ἀπ. Παῦλος ἐπιστρέφων ἐξ Ἑλλάδος εἰς Ἱεροσόλυμα διῆλθεν ἐξ Ἐφέσου καὶ, μὴ εὐρών ἐν αὐτῇ χριστιανούς⁷, ἰδρύει αὐτὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἐφεσίων, ἡ δὲ ἀπὸ τῆς Ἐφέσου περὶ τὸ 60 ἔτος μετὰ κλήσις εἰς Μίλητον τοῦ πρεσβυτερίου τῆς Ἐφέσου καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς προσαλιὰ τοῦ Παύλου ἀποκλείει τὴν παρουσίαν τοῦ Ἰωάννου ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, τούτου δὲ πάλιν δὲν μνημονεύει ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους καὶ τῇ πρὸς Τιμόθεον β' ἐπιστολαίς αὐτοῦ (64 μ. Χ.). Ἐπομένως ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μετέβη εἰς Ἔφεσον μετὰ τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις μαρτύριον τοῦ Ἰακώβου καὶ τὸ ἐν Ρώμῃ τοῦ Παύλου, ὅτε αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Μ. Ἀσίας ἔμειναν ἄνευ ἀποστολικῆς ἐπιστάσεως.

1 Ἐνθ' ἄν. 3001.

2. Ephesus die letzte Wohnstätte der heiligen jungfrau Maria, Münster, 1931.

3. Ἰωάν. ιθ' 27.

4. Γ. Α. Σωτηρίου, Ἀνασκαφαὶ τοῦ Βυζ. ναοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν Ἐφέσῳ. Ἀρχαιολ. Δελτίον, τ. 7 (1924) τεύχ. 1-3, σ. 89 ἔξ.

5. Acta Conciliorum Oecumenicorum. Concilium Universale Ephesenum (éd. Ed. Schwartz), I, I, 2, σ. 70.

6. Β. Στεφανίδου, Ἐκκλ. Ἰστορία σ. 24.

7. Χρυσ. Παπαδοπούλου, μν. ἔρ. σ. 5.

8. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Μ. Ἀσία ὡς κέντρον τῆς δράσεως τοῦ Ἀπ. Παύλου. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Μικρασιατικὰ Χρονικά» Ἀθήναι (ἄνευ χρονολ.) σ. 9. ἔξ.

β') Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως ταύτην ἡ Θεοτόκος Μαρία, ὑπερογδοηκοντοῦτις οὔσα, δὲν ἠδύνατο πάντως ν' ἀκολουθήσῃ τὸν Ἰωάννην, οὗτος δὲ πάλιν δυσκόλως ἠδύνατο νὰ ἐγκαταλείψῃ ζῶσαν ἐν βαθεῖ γήρατι τὴν ἐμπειστημένην εἰς αὐτὸν Μητέρα τοῦ Κυρίου.

Τὰ περιστατικὰ ταῦτα ἄγουσιν εἰς τὴν ἐκδοχὴν ὅτι ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος μετέστη πρὸς Κύριον πρὸ τῆς ἐξ Ἱεροσολύμων κατὰ τὸ 64 ἢ καὶ βραδύτερον ἀναχωρήσεως τοῦ Ἰωάννου¹. Ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς δὲ ταύτης συνηγορεῖ ὁμοφώνως ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας καὶ αἱ ἐκ τῆς παραδόσεως προκύψασαι πληροφορίαι βυζαντινῶν τινῶν χρονογράφων, ὁποῖοι οἱ Κεδρηνὸς καὶ ὁ Κάλλιστος. γ') Ἡ φράσις τῶν Πρακτικῶν τῆς Γ' Οἰκουμ. Συνόδου «...ἐν τῇ Ἐφεσίῳ ἔνθα ὁ Θεολόγος Ἰωάννης καὶ ἡ Θεοτόκος Παρθένος ἡ ἁγία Μαρία» ἀναφέρεται, ὡς ἐν αὐτοῖς τοῖς Πρακτικοῖς πλήρως διασαφεῖται, οὐχὶ εἰς τὴν εἰς Ἔφεσον μετάβασιν τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Ἰωάννου, ἀλλ' εἰς τὴν αὐτότι ὑπαρξίν δύο ναῶν τιμωμένων ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν ἐκαλεῖτο «Θεοτόκος Μαρία», ὁ δὲ «Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης» καὶ ὅτι ὁ πρῶτος τούτων ὑπῆρξεν ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς, ἔνθα συνήλθε τῇ 22 Ἰουνίου 431 ἡ ἁγία Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος². Ἐξ ἄλλου ὁ Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιος εἰς τὰς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαρκιανὸν μετὰ τὴν Δ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον παρασχεθεῖσας πληροφορίας αὐτοῦ περὶ ἄλλων καὶ περὶ τοῦ τόπου τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπ. Θεοτόκου ρητῶς ὀνομάζει τὴν Γεθσημανῆ ὡς τόπον, ἔνθα κατετέθη ἡ σεπτὴ σωρὸς τῆς Θεομήτορος, ἀφηγηθεῖς τὰ κατὰ τὴν κοιμῆσιν, τὴν κηδεῖαν καὶ τὴν κατάθεσιν τοῦ τιμίου σκήνου αὐτῆς³. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι αὐτὸς ὁ Μαρκιανὸς († 460) πρῶτος ἱδρυσεν αὐτὸν ἐν Γεθσημανῇ ἐπὶ τοῦ Θεομητορικοῦ Τάφου⁴ ἐπισκευασθέντα βραδύτερον ὑπὸ πολλῶν βασιλέων καὶ πατριαρχῶν. δ') Ἀλλὰ καὶ ἄλλαι μαρτυρίαι ἀποκλείουσι τὴν ἐκδοχὴν ἄλλου τόπου, πλὴν τῆς Γεθσημανῆς, ὡς τόπου ταφῆς τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου. Ὁ Ἰουστίνος, γράφων ἐν Ἐφέσῳ τὸν πρὸς Τρύφωνα διάλογον καὶ μνημονεύων τοῦ Ἰωάννου, οὐδὲν λέγει περὶ τῆς Θεοτόκου. Ἀλλ' οὔτε καὶ ὁ ἅγ. Πολύκαρπος Σμύρνης, οὔτε ὁ πλείστας πληροφορίας περὶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου παρέχων Εἰρηναῖος, οὔτε Μελίτων ὁ Σάρδεων καὶ ὁ Ἀπολλώνιος καὶ ὁ Θεόφιλος Ἀντιοχείας, οἵτινες πολλὰ παρέδω-

1. Ὑπεστήριξαν τινὲς ὅτι ἡ Θεοτόκος μετέστη πρὸς Κύριον εἰς ἡλικίαν 63 ἐτῶν, ἄλλοι 69 καὶ ἄλλοι εἰς βαθὺ γῆρας. Πρβλ. Ἱ. Ράμφου Ἀγιολογικὰ μελετήματα, τεύχ. Γ' σ. 21.

2. Χρυσαστόμου Παπαδοπούλου (Ἀρχ. Ἀθηνῶν) Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, 1933, σ. 190. Τοῦ αὐτοῦ, Περὶ τοῦ τόπου τῆς Κοιμήσεως κ.λ. σ. 10-12. Πρβλ. καὶ Β. Στεφανίδου, μν. ἔργ. σ. 197.

3. Migne 96, 748. Πρβλ. καὶ Ἱ. Ράμφου ἔνθ' ἄν. σ. 7 ἔξ.

4. Β. Στεφανίδου μν. ἔργ. σ. 290.

καν περί του 'Ιωάννου, οὔτε καὶ ὁ Πολυκράτης 'Εφέσου (190—200) ὁ μνημονεύσας ὀνομαστικῶς ἐπιπέδου «κατὰ τὴν Ἀσίαν» κεκοιμημένων «μεγάλων στοιχείων» ἐν τῇ γνωστῇ πρὸς τὸν Πάπαν Βικτωρα ἐπιστολῇ του, ἐν ἣ περι μόνου τοῦ 'Ιωάννου ἔγραψεν ὅτι «οὗτος ἐν 'Εφέσῳ κεκοιμήται». Τὴν εἰς 'Εφεσον μεταβάσιν τῆς Θεοτόκου ἀγνοοῦσι καὶ Κλήμης ὁ 'Αλεξανδρεὺς διὰ μακρῶν μνημονεύων τὰ τῆς δράσεως τοῦ 'Ιωάννου, ὁ Τερτυλλιανός, ὁ 'Ωριγένης, ὁ 'Ιερώνυμος καὶ αὐτὸς ὁ Εὐσέβιος, ὅστις ἦτο ἀδύνατον νὰ παραλείψῃ, ἐὰν ἐγνώριζε, τοιοῦτο σπουδαῖον γεγονός¹. Ἀλλὰ καὶ οἱ Πατέρες τῆς 'Εκκλησίας, οἵτινες ἀπήγγειλαν λόγους εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (Μόδεστος ὁ 'Ιεροσολύμων († 634), 'Ιωάννης ὁ Δαμασκηνός, 'Ανδρέας ὁ Κρήτης, Γερμανός ἄ' ΚΠ., κ. ἄ.) οὐδὲν λέγουσι περὶ μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου ἔξω τῶν 'Ιεροσολύμων καὶ περὶ τάφου ἄλλου ἢ τοῦ ἐν Γεθσημανῇ². Τὸ σπουδαιότερον ὅμως εἶναι, ὅτι οὐδεὶς τῶν πατέρων τῆς Γ' Οἰκουμένης Συνόδου εἶπέ τι περὶ μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου ἐν 'Εφέσῳ, αὐτὸς δὲ ὁ ἁγ. Κύριλλος 'Αλεξανδρεὺς, ὁμιλῶν ἐπανειλημμένως ἐν τῇ πόλει ταύτῃ περὶ τῆς Θεοτόκου³, οὐδαμοῦ ἀναφέρει τι περὶ μεταστάσεως καὶ Θεομητορικῶν τάφου ἐν αὐτῇ, ἦτο δὲ ἀδύνατον νὰ παρασιωπηθῇ ὑπὸ τῶν Πατέρων τῆς Συνόδου, ἐὰν ἦτο γνωστὴ, τοιαύτη σπουδαιότατη λεπτομέρεια τοῦ βίου τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου. 'Επὶ πλέον ὑπὲρ τῆς Γεθσημανῆς μαρτυρεῖ ἡ πρό τινων ἐτῶν ἀνακαλυφθεῖσα ἐπιστολὴ Διονυσίου τοῦ 'Αρεοπαγίτου πρὸς τὸν Τίτον, μεταφρασθεῖσα δ' ἐκ τοῦ ἀρμενικοῦ ὑπὸ τοῦ Δρος Vetter, ἐν ἣ λέγεται ρητῶς ὅτι ἡ Μαρία ἐτάφη ἐν Γεθσημανῇ, τὴν ἐπιστολὴν δὲ ταύτην ἀνάγει ὁ Nirschl εἰς τὸ 363. Καίτοι ἡ ἀκρίβεια τῆς χρονολογήσεως ταύτης δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀμφισβητήσιμος, οὐχ ἦττον ἡ μαρτυρία αὕτη εἶναι ἀσφαλῶς ἀρχαιότατη. Τέλος ἡ περὶ τῆς Γεθσημανῆς παράδοσις ἔχει ὑπὲρ ἑαυτῆς καὶ αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως, ἣτις κατὰ πᾶσαν βεβαιότητα προέκυψεν ἐκ τοῦ πρὸς τὴν Γεθσημανῆ συνεχοῦς ρεύματος τῶν προσκυ-

1. *Χρ. Παπαδοπούλου*, Περὶ τοῦ τόπου τῆς Κοιμήσεως κ.λ. σ. 15 ἐξ. καὶ *Β. Στεφανίδου* ἐνθ' ἄν. σ. 30.

2. «Ὁ—σῶμα—καὶ ἔθεντο ἐν ζωοδόχῳ μνήματι, εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανῆ, οἱ αὐτόπται καὶ ὑπῆρέται τοῦ λόγου γινόμενοι» (Μόδεστου 'Ιεροσ., ἐγκώμιον εἰς τὴν Κοίμ., Migne 86, 2, σ. 3312), «Τὸ δὲ θεοδόχον αὐτῆς σῶμα μετὰ ἀγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς ὑμνωδίας ἐκκομισθέν, καὶ κηδευθέν, ἐν σορῶ τῇ ἐν Γεθσημανῇ κατετέθη». ('Ιωάν. Δαμασκηνοῦ λόγος β' εἰς τὴν Κοίμ., Migne 96, 748). «Αὐτοῦ δὲ (ἐν Γεθσημανῇ) εὐρήσεις περικαλλές τι καὶ κεκοσμημένον ἀνάκτορον, πολυτελῆ τε καὶ λαμπρὸν περικείμενον κόσμον· ὑπὸ τοῦτον τὸν ὑπερφερῆ τε καὶ ἱερότευκτον οἶκον, κατανόησον τὸν νυμφοδόχον καὶ παρθενικὸν τῆς Θεοτόκου σηκόν» ('Ανδρέου τοῦ Κρήτης λόγος α' εἰς τὴν Κοίμ., Migne 97, 1064[65]). «Μακάριον καὶ σὺ Γεθσημανῆ τὸ χωρίον καὶ τοῦ 'Ιωσήφ κήπου παραπλήσιον δόξαν εὐράμενον» (Γερμανοῦ Α' ΚΠ. λόγος γ' εἰς τὴν Κοίμ., Migne 98, 372).

3. *Χρυσ. Παπαδοπούλου* ἐνθ' ἄν. σ. 19.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

'Η 'Εκκλησις.

Καθ' ἣν συγγμὴν φέρεται ἐνώπιον τῆς πολιτικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ ΟΗΕ τὸ ζήτημα τῶν ὑπὸ τῶν κομμουνιστοσυμμοριτῶν ἀρπαγέντων ἑλληνοπαίδων, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, απεύσας νὰ διαβιβάσῃ πρὸς αὐτὴν τὴν ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ ἀνα χειρᾶς φύλλου συγκινητικωτάτην 'Εκκλησίαν του, ἐξέφρασε τὴν πεποιθήσιν ὅχι μόνον τῆς 'Ελλάδος, ἀλλὰ καὶ σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, ὅτι ὁ ΟΗΕ

Η ΝΕΑ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ

Τὸ 'Υπουργικὸν Συμβούλιον, λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῆς παρ. 4 τοῦ ἀρθροῦ 21 τοῦ Α. Ν. 1502 1950 «περὶ ὀφθμίσεως τῶν ἀποδοχῶν τῶν τακτικῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων, πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν», ὡς καὶ σχετικὴν εἰσήγησιν τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν κ. 'Υπουργοῦ, ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτοῦ τῆς 10 μεσοῦντος ἀπεφάσισε:

1) Ἀπὸ 1ης Νοεμβρίου 1950 ὁ μηνιαίος μισθὸς τῶν 'Εφημερίων ὁρίζεται ὡς κάτωθι:

'Εφημέριοι Α' Κατηγορίας	Δραχ.	850.000
» Β' »	»	680.000
» Γ' »	»	550.000
» Δ' »	»	420.000

2) Ἀπὸ τῆς αὐτῆς χρονολογίας παρέχεται ἐπίδομα πολυετοῦς ὑπηρεσίας κατὰ ποσοστὸν 10% εἰς τοὺς ἔχοντας συμπληρώσει 10ετῆ ὑπηρεσίαν καὶ ἕτερον 10% μετὰ τὴν συμπλήρωσιν δεκαπενταετοῦς συνολικῆς ὑπηρεσίας.

3) Ἀπὸ τῆς αὐτῆς χρονολογίας καταργοῦνται πάντα τὰ παρεχόμενα μέχρι τοῦδε ἐπιδόματα (οἰκογενειακῶν βαρῶν κλπ.).

'Εφ' ᾧ καὶ ἐξέδωκε τὴν παροῦσαν ὑπ' ἀριθ. 1101 πράξιν αὐτοῦ.

Τὸ δὲ 'Υπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν δι' ἐγγράφου αὐτοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 31 Ὀκτωβρίου ἐν. ἔτους διέβιβασε πρὸς τοὺς διευθυντὰς τῶν Ταμείων τοῦ Κράτους τὸ ἀκόλουθον ἔγγραφον:

Παρακαλοῦμεν ὅπως καταβάλητε εἰς τοὺς ἐφημερίους τὰς ἀποδοχὰς τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἐ. ἔ. τὴν 2αν τοῦ μηνὸς τούτου.

Σχετικῶς παρακαλοῦμεν ὅπως ἔχητε ὑπ' ὄψιν σας ὅτι ὁ ἐφημέριος δὲν τυγχάνει δημόσιος ὑπάλληλος, οὐδὲ δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μισθωτὸς Νομικοῦ Προσώπου Δημοσίου Δικαίου. Κατ' ἀκολουθίαν, οἱ ἐκ τῶν 'Εφημερίων κατέχοντες θέσιν δημοδιδασκάλου ἢ ὑπαλλήλου Μητροπολιτικῶν Γραφείων, δὲν ὑπάγονται εἰς τὰς περὶ πολυθεσίας διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 15 τοῦ Α. Ν. 1502/1950

Ὁ 'Υπουργὸς
ΣΤ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

νητῶν τῆς Ἀγίας Γῆς, ὡς τοῦτο συνέβη καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις, καθ' ἃς αἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχαίων ἑορτῶν προέκυψαν ὑπὸ ἀναλόγουσ συνθήκας ἐκ τῆς συρροῆς προσκυνητῶν εἰς τοὺς τάφους τῶν μαρτύρων¹.

Πρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΠ. ΡΑΜΦΟΣ π. Θ.

1. Cabrol, ἐνθ' ἄν. σ. 2998)99.

θά δυνηθῆ αὐτὴν τὴν φορὰν, μετὰ τὴν διαρρεύσασαν ἄκαρπον τριετίαν, νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἄμεσον εἰς τοὺς κόλπους τῶν οικογενειῶν των ἀπόδοσιν τῶν ἑλληνο- παιδῶν. Ἡ ἱστορικὴ αὕτη Ἐκκλησις ἀποτελεῖ τὴν συμπύκνωσιν καὶ τὴν συνισταμένην τοῦ αἰτήματος ἑκατομμυρίων ἀνὰ τὸν κόσμον μητέρων, αἱ ὁποῖαι ἔκαμαν ἰδικόν των τὸν πόνον τοῦ ἑλληνικοῦ μητρικοῦ σπαραγμοῦ, εἶνε δὲ ἀδύνατον νὰ μὴ ταλεσφορήσῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀποπειλούντων τὴν Ἐπιτροπὴν μελῶν τοῦ ΟΗΕ, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων πιθανώτατα θὰ ἦνε πατέρες, πάντα ὅμως εἶνε πρὸ παντὸς ἄνθρωποι.

«Χαρούμενες φωνές».

Ἐν τῶν σπουδαιότερων καὶ σκοπιμωτέρων ἐπι- τευγμάτων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ὑπῆρξεν ὁμο- λογουμένως ἡ πρόσφατος ὑπ' αὐτῆς ἐκδοσις δύο ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον καλλιτεχνικωτάτων τευχῶν, περιο- χόντων μουσικὴν συλλογὴν θρησκευτικῶν καὶ ἔθνι- κῶν ᾠμάτων τονισμένων εἰς τὴν βυζαντινὴν καὶ τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν καὶ προσοριζομένων διὰ τὸν παιδικὸν κόσμον τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων. Διὰ τῆς ἐκδόσεως ταύτης ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία, πλη- ροῦσα μίαν σοβαρὰν ἔλλειψιν τοῦ καθ' ὅλου κατηχη- τικοῦ ἔργου, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀποδίδει τὴν πρόεπουσαν σημασίαν εἰς τὸ καλὸν ᾄσμα ὡς μέσον τῆς διαπλάσεως τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ χαρακτήρος τῶν μικρῶν ἑλληνοπαιδῶν. Διότι, ὅταν τὸ παιδί τραγουδῇ καλὰ ᾄσματα, πρὸς τῆ ψυχαγωγίαν καὶ τῆ τέτρπει πρᾶννει τὴν ψυχὴν του καὶ ἡμερώνει τὸ ἦθός του, διδασκόμενον δ' ἅμα ἀπὸ τοῦ περιεχομένου των, συγ- κρατεῖ ἐν τῇ συνειδήσει του μονιμώτερον τὰ διδάγ- ματα καὶ παρορμᾶται εἰς σκέψεις καὶ ἀποφάσεις, μὴ ἐπιτυγχανομένας διὰ τῆς μεταδόσεως ξηρῶν μόνον γνώσεων. Παρεκτὸς τῶν ᾠμάτων προσευχῆς καὶ δια- φώσεων ἑορταστικῶν, ἡ συλλογὴ περιλαμβάνει καὶ ἐν- θουσιώδη χριστιανικὰ θύορια, χαρμόσυνα πατριω- τικὰ καὶ ἠντιλημένα ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς φύσεως, πάντα ἐνηρμοσιμένα ὑπὸ δοκιμωτάτων μουσικῶν.

Γεθσημανὴ καὶ Ἐφεσος.

Ἐν εἰδικῶ τοῦ παρόντος φύλλου ἄρθρῳ ἀποδει- κνύεται ἀδιστάκτως, ὅτι ἡ Παναγία Θεοτόκος ἐτάφη ἐν Γεθσημανῇ καὶ ὄχι παρὰ τὴν Ἐφεσον, ὅπου, καθ' ἃ τῇ 10 μεσοῦντος μετεδόθη ἐκ τῆς πόλεως τοῦ Βα- τικανοῦ, συνεπέα ἀνασκαφῶν εὐρέθη οἰκία τοῦ α' αἰῶνος ἐν ἣ πιθανολογεῖται κατοικήσασα ἡ Θεομή- τωρ. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ρωμαιοκαθολικοὶ τινες κύκλοι δι' εὐνοήτους λόγους ἄσμενίζονται νὰ συνά- γουν ἐκ τούτου ὅτι ἡ Θεοτόκος ἐν Ἐφέσῳ καὶ ἐκοι- μήθη καὶ ἐτάφη, ὑπὲρ τῆς ἐπόψεως ταύτης ἐξ ἀφορ- μῆς τῶν ἀνασκαφῶν φέρονται, δι' ἄλλους ὅμως λόγους, ἐνδιαφερόμενοι καὶ οἱ τουρκικοὶ κύκλοι. Διότι, ἐν ἣ περιπτώσει ἤθελε διὰ τῶν ἀνασκαφῶν ἐξακριβωθῆ ὅτι ὁ τάφος τῆς Παναγίας εὐρίσκειται ἐν Ἐφέσῳ, θὰ ἐδημιουργεῖτο εἰς τὴν πόλιν ταύτην μέγα καὶ συνεχῆς πανταχόθεν ρεῦμα προσκυνητῶν, εὐνόητον δ' ἐντεῦ-θεν ὁποῖος διὰ τὴν Τουρκίαν θὰ ἀπέβαιεν ὀκονο- μικὸς παράγων τὸ νέον τοῦτο «τουριστικὸν κέντρον». Τὰ ἱστορικὰ ὅμως δεδομένα οὔτε τοὺς εὐσεβεῖς ρω- μαϊκῶν τινων πόθους βεβαιοῦν, οὔτε τὰς ἐκ Τουρκίας εἰσπρακτικὰς προσδοκίας.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἀπεστάλη πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας ἡ ὑπ' ἀρ. 599 6-11-50 ἐγκύκλιος, δι' ἣς συνί- σταται ὅπως ἐκδώσωσι τὰς δεούσας ἐντολάς πλὸς τὸν ὑπ' αὐτοὺς ἰ. κληρον ἵνα ἀπ' Ἀμβωνος παροτρύνωσι τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα διὰ τὴν εἰλικρινῆ παροχὴν τῶν ζητουμένων πληροφοριῶν κατὰ τὴν ἤδη διὰ στατι- στικὸς λόγους διεξαγομένην γεωργικὴν ἀπογραφήν τῆς χώρας.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς, ὅπως διεξάγωνται ἐν ὁμοιομορ- φία καὶ τάξει ἐν ἅπασιν ταῖς ἰ. ναοῖς αἱ ἱεραὶ ἀκολου- θίαι, περιέβαλε μετὰ στοργῆς ἰδιαιτέρας τὸ ἀπὸ 27ε- τίας ὅλως ἀνελλιπῶς, καὶ μάλιστα ἐν ἡμέραις χαλε- παῖς ἐκδιδόμενον «Ἐγκόλιον Ἐκκλησιαστικόν Ἡμε- ρολόγιον» τοῦ Πρωτονοταρίου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκο- πῆς Ἀθηνῶν κ. Ἐμμανουὴλ Φαρλέκα, τὸ ὅποιον ἐξυ- πηρέτησε σπουδαίως τὴν Ἐκκλησίαν, ἀποβάν ἡ τυχεῖς παντὸς ἐφημερίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ παντὸς φιλακολούθου χριστιανοῦ, οὐ μόνον διὰ τὸ Κυριακοδρόμιον αὐτοῦ καὶ τὰς ἄλλας ἐκκλησιαστικὰς καὶ ἱστορικὰς πληροφορίας, ἃς παρέχει, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὅτι περιλαμβάνει καὶ τυπικὰς διατάξεις, περὶ ὧν οὐδεμίαν ποιεῖται τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χρι- στοῦ Ἐκκλησίας.

Τούτου ἕνεκα δι' Ἐγκυκλίου αὐτῆς (ὑπ' ἀρθ. 600) παρεκάλεσε τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας ὅπως συνιστῶσι τοῦτο ὡς τὸ μόνον ὑπὸ τῆς ἱ. Συνόδου ἐγκεκριμένον εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ἐφημερίους, ἱεροῦς ναοῦς, ἱεράς μονᾶς καὶ εἰς πᾶν ἐξαρτώμενον ἐξ αὐτῶν ἐκκλησια- στικὸν θρησκευτικὸν ἴδρυμα.

Ἀποστολικὴ Διακονία. Τῇ 9ῃ τ. μ. ἐγένετο ἡ ἐναρ- χίς τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς τῶν Ἱεροκηρύκων, Ἐ- ξομολόγων καὶ Κατηχητῶν ἐν τῷ Θεολογικῷ Οἰκοτρο- φεῖῳ. Παρέστησαν πολλοὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Συνο- δικῶν, ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐκπρό- σωπων τὸν ἀδιαθετοῦντα Ἀρχιεπίσκοπον, οἱ Καθηγη- ταὶ καὶ οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς, ὡς καὶ οἱ Φοιτηταὶ τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου.

Μετὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν, ἦν ἐτέλεσεν ἐν τῷ ναῷ τῆς ἱ. Μονῆς Πετρακῆ ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Σεβ. Μητροπολίτης πρῶην Λήμνου, ἐγένετο ἐν τῷ Ἀ- ναγνωστηρίῳ τοῦ Οἰκοτροφείου ὁ Ἀγιασμός, μεθ' ὃν ὤμιλησαν δι' ὀλίγων πρὸς τοὺς μαθητὰς ὁ Σεβ. Μη- τροπολίτης Πρεβέζης καὶ Νικοπόλεως κ. Ἀνδρέας ἐκ μέρους τῆς ἱ. Συνόδου καὶ ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς. Χορὸς ἐκ φοιτητῶν τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου ἔψαλε τοὺς σχετικὸς ὕμνους.

Τῇ 26ῃ τρ. μηνός, ἡμέρα Κυριακῆ καὶ ὥρα 10 1) 2 π. μ., θὰ γίνῃ ἐν πάσῃ ἐπισημοτητῇ ἡ κατάθεσις τοῦ θεμε- λίου λίθου τῶν ἐν τῇ Ἀγ. Βαρβάρα (Δαφνίου) ἀνεγερ- θεσομένων εὐαγῶν ἱδρυμάτων (οἴκου Φοιτητρίας, Κολ- λεγίου Θελέων καὶ Σχολῆς Διακονισσῶν) τῆς Ἀποστ. Διακονίας. Τῆς καταθέσεως τοῦ θεμελίου λίθου θέλει προηγηθῆ ἀρχιερατικὴ λειτουργία ὑπὸ τῆς Α. Μακα- ριότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐν τῷ ἱ. Προσκυνηματι τῆς Ἀγ. Βαρβάρας (Ἀφεταιρία Λεωφορείων ἐκ τῆς γω- νίας τῶν ὁδῶν Πειραιῶς καὶ Μενάνδρου). Εἰς τὴν τελε- τὴν ἐκλήθησαν ὅπως παραστῶν καὶ αἱ ἐπίσημοι ἐκ- κλησιαστικὰ καὶ πολιτικὰ ἀρχαί.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν κα- τόπιν ἐνεργειῶν τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἀμ. Ἀλιβιζά- του διέθεσεν ὑπὲρ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων εἰδῶν καὶ χρημάτων ὑπὲρ τῆς Ἐκκλη- σίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ποσὸν 23.000 Δολλαρίων πρὸς ἀγορὰν τυπογραφείου, ὅπερ παραγγελέθην ἤδη ἐν Ἀγγλῇ μελλεῖ νὰ παραδοθῆ εἰς τὴν Ἀποστ. Διακο- νίαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ προσεχικοῦ Ἰανουαρίου.

Ὡσάτως τὸ αὐτὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν δι' ἐνεργειῶν τοῦ αὐτοῦ Καθηγητοῦ διέ- θεκεν ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ τρέχοντος ἔτους τὸ ποσὸν τῶν 25.000 Δολλαρίων ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀγ. Βαρ-

βάρα (Δαφνίου) άνεγερθησομένων εκπαιδευτικών κτιρίων.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τῆ 1ῃ μεσοῦντος ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσε τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Γραφείου Τύπου.

— Τῆ ἐπομένῃ [2] ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ πρ. ὑπουργοῦ κ. Β. Βοίλα, εἶτα δὲ τοῦ κ. Μοσχοπούλου, Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Ἱεροσολύμοις.

— Αὐθημερόν καὶ περὶ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μεταβάς εἰς τὰ Ἀνάκτορα Τατοῦτου παρέστη κατὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ Ἄνακτος δοθεῖσαν διαβεβαίωσιν τοῦ νέου Μητροπολίτου Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Δαμασκηνοῦ. Κατὰ ταύτην παρήσαν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐθνησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Ν. Μπακόπουλος καὶ ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱεράς Συνόδου Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Κοτζιάς.

— Τῆ 3ῃ τοῦ αὐτοῦ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσε συσκέψεως Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν κατεστραμμένων ἐκκλησιῶν τῆς βορείου Ἑλλάδος.

— Τῆ ἐπομένῃ (4) ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἑλβετοῦ δικηγόρου κ. Κονσέ μετὰ τῶν κ.κ. Μιχαηλίδου, Σινιόσγλου καὶ Σκόδρα διὰ τὸ Τοσίσειον Κληροδότημα.

— Αὐθημερόν δ' ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ὑφυπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ κ. Δοξιάδη.

— Τῆ Κυριακῇ [12] ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Θεοφιλ. Ἐπισκόπων Εὐρίπου καὶ Σταυρουπόλεως, ἐτέλεσεν ἐν τῷ Καθεδρικῷ ναῶ τῶν Ἀθηνῶν μνημόσυνον λειτουργίαν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν Ἀδελφῶν Ζωσιμάδων, μεθ' ἧν ἀνέπεμψε τὴν ἀκόλουθον ἐπιμνημόσυνον εὐχὴν :

Εὐλογητός εἶ, Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ συνέχων ἐν τῇ χειρὶ Σου τὰ σύμπαντα, ὁ κυβερῶν ἐν τῇ βουλῇ Σου τὸν κόσμον, ὁ κυριεύων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου τῷ γὰρ λόγῳ Σου οἱ οὐρανοὶ ἐστρεβώθησαν καὶ τῷ πνεύματι τῆς δυνάμεώς Σου ἐδράσθη ἡ γῆ ἐν τῇ Σῇ ἐξουσίᾳ ὁ βίος ἡμῶν καὶ Σὺ δίδως τοῖς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα. Ἀλλὰ γὰρ παράγει τὸ σῆμα τοῦ κόσμου τούτου ἀπόλλυται τὰ σύμπαντα καὶ ὡς ἱμάτιον παλαιούται, παρέρχονται οἱ ἄνθρωποι καὶ εἰς γῆν ἐπαναγοῦνται. Σὺ δὲ μόνος ὁ αἰὶς εἶ, αἰδῖος καὶ αἰώνιος καὶ ἀναλλοίωτος εἰς τὸν αἰῶνα. Οἱ δὲ ἡμεῖς ἐν τῇ τοιαύτῃ τῶν κόσμων ὁσῆ καινοῦς οὐρανοῦ καὶ γῆν καινῆν κατὰ τὸ ἐπάγγελμά Σου προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ, οὐ ἐστῆρας ἡμέραν, ἐν ἧ μὲλλεις κρῖνειν τὴν οἰκουμένην ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὠρίσας, πιστῶν παρασχῶν πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Οὐ γὰρ ἀπόλλυται ἐν τῷ τάφῳ ἡ ἐλπίς ἡμῶν καὶ οὐκ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἠλικιότες ἐσμέν ἐν Χριστῷ μόνον, ἀλλὰ πιστεύομεν τὸν Χριστὸν ὑπὲρ πάντων ἀποθανόντα, ἵνα οἱ πάντες ἐν αὐτῷ ζήσωμεν, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἐγεροθέντα, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀναστῶμεν ἀναμένει γὰρ ἡμᾶς ἡμέρα δικαιοκρασίας Σου, ὁ Θεός, ὃς ἀποδόσεις ἐκάστον κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ταύτην ὄν τὴν ἡμέραν, τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ τῆς ἐνδόξου παρουσίας Σου, Κύριε, ἐν τῇ μνήμῃ περιφέροντες, προσεθήκαμεν σήμερον ἐνώπιόν Σου τὰ σύμβολα ταῦτα τῆς ἀναστάσεως ἡμῶν καὶ μνημόσυνα τελοῦμεν ἀνδρῶν ὑπερόχων καὶ ἐπιφανῶν ἐν τῷ γένει ἡμῶν, τῶν αἰοιδίμων ἀδελφῶν Ζωσιμάδων. Οὗτοι γὰρ, λαβόντες παρὰ Σοῦ τὸ ἰάλατον, οὐκ ἔκρουσαν ἐν τῇ γῇ, ἀλλ' εἰργάσαντο ἐν αὐτῷ καὶ ἐποίησαν μυριοπλάσια καὶ ἐγενήθησαν ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφτυμένον παρὰ τὰς διεσόδους τῶν ὑδάτων, πεπληρωμένοι καρπῶν δικαιοσύνης τῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ. Τοῦ δὲ λόγου Σου ἀκούσαντες «πώλησον σου τὰ ὑπέροχοντα καὶ διάδος πτωχῶς», οὐκ ἐστύγησαν οὐδ' ἀπῆλθον λυπούμενοι, ἀλλὰ τῷ Σῷ θελήματι ἑαυτοὺς δόντες πᾶσι Σοὶ τῷ Κυρίῳ καὶ τῷ ἔθνει αὐτῶν, τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, καὶ τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις αὐτῶν ἐπίπρασκον καὶ διμερίζον αὐτὰ καθ' ὅτι ἄν τις χρεῖαν εἶχε. Τοὺς παιγῶντας ἔδωκαν, τοὺς διψῶντας ἐπότισαν, τοὺς γυμνοὺς περιέβαλον, τοὺς ἀσθενεῖς περιέθαλπαν, τοὺς ἐν φυλακαῖς ἤλευθέρωσαν. Ἐλευθῆροι ὄντες ἐκ πάντων, πᾶσιν ἑαυτοὺς ἐδοῦλω-

σαν καὶ ἐλειτούργησαν τῷ ἔθνει ἡμῶν ἐν τοῖς σαρκικοῖς καὶ ἐν τοῖς πνευματικοῖς. Οὗτοι ἐγενήθησαν οἱ πιστοὶ δοῦλοι καὶ φρόνιμοι, ὃς κατέστησεν ὁ Κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, ἀξίως τοῦ Ἐθαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτευόμενοι, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, μηδὲν κατὰ ἐριθείαν ἢ κενοδοξίαν πράττοντες· οὐ γὰρ ὑψηλοφρόνησαν, οὐδὲ ἠλπισαν ἐπὶ πλούτου ἀδηλόγητι, ἀλλ' ἐν Σοὶ τῷ ζῶντι Θεῷ, τῷ παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίας εἰς ἀπόλαυσιν, ἐλόμενοι ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, ἀποθησαυρίζοντες ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς αἰωνίου ζωῆς. Οὗτοι ἀληθῶς εἰσιν οἱ ἔμποροι, οἱ ζητούντες καλοὺς μαργαρίτας, οἱ, εὐρόντας τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἐπώλησαν πάντα ὅσα εἶχον καὶ ἠγόρασαν αὐτὴν ὡς πολῦτιμον μαργαρίτην. Τούτων αἱ δικαιοσύναι οὐκ ἐπλήσθησαν· τὰ σώματα αὐτῶν ἐν εἰρήρῃ ἐτάφη, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ζῆ εἰς γενεάς, καὶ τὸν ἔπαινον αὐτῶν ἐξαγγέλλει σημερον ἡ Ἐκκλησία.

Ἐπὲρ τῶν τοιούτων αἰοιδίμων ἀνδρῶν εὐχαριστοῦμέν Σοι, Κύριε, οὐκ ἡ διακονία τῆς λειτουργίας αὐτῶν· οὐ μόνον ποιοῦντες τὰ ὑστερήματα τῶν ἐν τῷ ἔθνει ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ περισσεύει ἡμῖν διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ Θεῷ. Ἐπεὶ τούτων δὲ καὶ δεόμεθα τῆς Σῆς φιλανθρωπίας ἵνα, ὥσπερ ἐπέδωκας αὐτοῖς ἐν γῇ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιγείων Σου ἀγαθῶν, ὑπερπερισσούσῃ αὐτοῖς ἐν τῷ οὐρανῷ ὁ πλοῦτος τῆς θείας Σου χάριτος· εἰ γὰρ ὡς ἄνθρωποι ἐν τινι ἔπαισαν, Σὺ ὡς Θεὸς τὰ πάντα αὐτοῖς συγχώρησον. Καὶ ὥσπερ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ σύμφυχοι καὶ ἀχώριστοι ἐβίωσαν, οὕτως ὁμοῦ ἐν τῷ Παράδεισῳ τούτῳ ἀνακάλεσαι. Κατασκήνωσον αὐτοὺς ἐν ταῖς αὐλαῖς Σου, εἰς τόπον γλῶσς καὶ ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως· μνήσθητι τοῦ κομποῦ τῆς ἀγάπης αὐτῶν καὶ μὴ ἐπιλάβου τῆς αὐτῶν ἐπιποθήσεως καὶ τοῦ ζήλου ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Οὐ γὰρ δὲ ὁ Χριστὸς φανερωθῆ, παράσχησον αὐτοὺς ἐν τοῖς δεξιότης, ἐν βουλῇ δικαίων καὶ ὁ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτόλμασας, ὁ Θεός, τοῖς ἀγαπῶσί Σε, ταῦτα χάρισαι αὐτοῖς. Παρὰ Σοὶ γὰρ ἀπόκειται ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' ὃν σὺν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι ἀναρχος εἶ καὶ ἀθάνατος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Μετὰ τὴν τελετὴν, καθ' ἣν παρήσαν πολλὰ μέλη τῆς Ἱεράς Συνόδου, οἱ ὑπουργοὶ Ἐθνησκευμάτων καὶ Ἐθν. Παιδείας καὶ Δημοσίων ἔργων καὶ πυκνότερον πλῆθος, ἰδίως ἠπειρωτῶν, ὧν ἔδειχεν Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν προέδρων τῶν ἠπειρωτικῶν σωματείων, ὁ πρόεδρος αὐτῆς καθηγητῆς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Δημ. Μπαλάνος ἐξῆρε τὸ ἔργον τῶν ἀειμνήστων μεγάλων Εὐεργετῶν. Κατὰ τὰς ἔσπερινὰς δ' ὥρας ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Παρνασσοῦ», καταμέστω πολλῶν ἱεραρχῶν, ὑπουργῶν, καθηγητῶν, πολιτευτῶν καὶ ἄλλου πλῆθους, παρόντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἐτελέσθη τὸ πολιτικὸν μνημόσυνον τῶν Ζωσιμάδων, καθ' ὃ ὠμίλησαν περὶ τοῦ εὐρωπαικοῦ αὐτῶν φιλανθρωπικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἔργου ὁ αὐτὸς κ. Δ. Μπαλάνος καὶ ὁ κ. Ἡ. Ἀποστολίδης. Χοροδία ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Σπ. Καψάσκῃ ἔψαλε τὸν ὕμνον τῶν Ζωσιμάδων καὶ τὸ «Αἰωνία ἡ μνήμη».

— Τῆ προχθὲς Δευτέρᾳ (13) ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσε τῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν ἑορτασμόν τῆς 10' ἑκατονταετηρίδος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

— Κατὰ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας ἡ Α. Μ. πρόσθη τῆς ἐν τῷ Ἀ' νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν νεκρωσίου ἀκολοθσίας κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ τέως πρωθυπουργοῦ Α. Διομήδους.

— Ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ὁ Θεοφιλ. Βοηθὸς Ἐπίσκοπος Εὐρίπου κ. Ἀλέξιος τῆ 3ῃ μεσοῦντος πρόσθη ἐν τοῖς Ἀνακτόροις τῆς ὀρκωμοσίας τῆς νέας Κυβερνήσεως Βενιζέλου—Παπανδρέου.

— Τῆ 9 μεσοῦντος ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ὁ βοηθὸς αὐτοῦ ἐπίσκοπος Θεοφ. Εὐρίπου κ. Ἀλέξιος ἐτέλεσεν ἀγιασμόν ἐπὶ τοῖς ἐγκαινίσις τοῦ νέου περιπτέρου τοῦ Μαλλιουπολείου Παιδικοῦ Ἀσύλου, παρόντων τῶν Ὑπουργῶν Ὑγιεινῆς καὶ Γεωργίας.

— Τῆ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐξεπροσώπησε τὴν Α. Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἐπετείου τοῦ Ὀλο-

κατώματος του 'Αρκαδίου εν τη αίθουση της 'Αρχαιολογικής 'Εταιρείας.

—Τῆ 11 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Μ. ὁ Θεοφ. Εὐρίπου παρηκολούθησεν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Παρνασσοῦ» ὁμιλίαν περὶ τοῦ ποιητοῦ Μ. 'Αργυροπούλου, διοργανωθεῖσαν ὑπὸ τῆς 'Ενώσεως Σμυρναίων.

Δι' ἑλλειψιν χώρου ἡ 'Επαρχιακὴ κίνησις θὰ δημοσιεύῃ ἐν τῷ ἐπομένῳ φύλλῳ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Κατ' εἰδήσεις ἐκ Βουκουρεστίου αἱ Θεολογικαὶ Σχολαὶ τῶν κρατικῶν Ρουμανικῶν Πανεπιστημίων κατηργήθησαν, τὰ δὲ ἐκκλησιαστικὰ Σεμινάρια μετεβλήθησαν εἰς ἐπαγγελματικὰ σχολεῖα. Ἡ Κυβέρνησις ἐπέτρεψε τὴν λειτουργίαν τριῶν ἀνωτάτων Θεολογικῶν Ἰνστιτούτων καὶ τριῶν Σεμιναρίων. Ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς λειτουργίας τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου ἡ ἐφημερίς «Οὐνιβέρσουλ» παρετήρησεν ὅτι εἶνε περιττὴ ἡ διδασκαλία «ἀνωφελῶν ἐπιστημῶν», ὡς τοῦτο ἐγίνετο μέχρι τοῦδε· ἡ νέα ζωὴ ἀναμένει παρὰ τοῦ ἱερέως οὐχὶ θεολογικὰς γνώσεις, ἀλλὰ χριστιανικὴν ζωὴν ἀνταποκρινομένην πρὸς τὴν σοσιαλιστικὴν κοινωνίαν».

ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὡς ἤδη προανηγγείλαμεν, τῆ 1 μεσοῦντος ἡ Α. Α. ὁ Πάπας Ρώμης προέβη εἰς ἐπίσημον ἀνακήρυξιν νέου δόγματος, τῆς εἰς οὐρανοὺς μεταστάσεως τοῦ σκήνου τῆς Θεοτόκου, ὡς συμπλήρωμα τοῦ πανηγυρισμοῦ τοῦ «'Αγίου ἔτους», χαρακτηριζόμενον ὡς τὸ κεντρικόν γεγονός τοῦ «μεγάλου Ἰωβιλαίου». Ἡ ἀνακήρυξις τοῦ δόγματος εἰς ἄρθρον πίστεως ἐγένετο πανηγυρικωτάτη ἐν μέσῳ ἀπείρου πλήθους Καρδινάλιων. Ἀρχιεπισκόπων, Ἐπισκόπων, Βικαρίων, ἡγουμένων μοναχικῶν ταγματῶν, ἀξιωματούχων τῆς ἁγ. Ἐδρας, κληρικῶν καὶ προσκυνητῶν, πληροῦντων τὴν πλατεῖαν τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Πέτρου. Ὡς δ' ἀναγράφει ἡ «Καθολικὴ», ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀνακήρυξεως τοῦ νέου δόγματος ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγ. Πέτρου ἐτελέσθη τῇ Κυριακῇ τῆς 5 μεσοῦντος ἑλληνικὴ λειτουργία ὑπὸ ἑλληνορθῶν καθολικῶν, καθ' ἣν ἔψαλλον ὁ βυζαντινὸς χορὸς τῆς ἐν Ρώμῃ ἑλληνοκαθολικῆς Σχολῆς τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου.

—Μεταξὺ τῆς 22 παρ. Ὀκτωβρίου καὶ τῆς 1 ἱσταμένου συνεκροτήθη ἐν Ρώμῃ τὸ Α' Διεθνὲς Συνέδριον Μαρσιολογίας, διηρημένον εἰς ἐπιστημονικὸν καὶ τελετουργικόν. Κατ' αὐτὸ ἐγένοντο ἐπιβλητικαὶ πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου τελεταί, ὧν μετέσχε μέγα πλῆθος πιστῶν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἶδα. Λάμπρον Σταθόπουλον Νίκαιαν Πειραιῶς, *Κωνσταντῖνον Σεργίου* Βλάσης Πτολεμαῖδος, *Κωνσταντῖνον Παπαρχέστου* Καστανιῆς Εὐρυτανίας, *Εὐάγγελον Μπαϊλάκη*ν Βατόλακκον Κυθωνίας, *Λάμπρον Σταθόπουλον* Νίκαιαν, διευθύνσεις σας ἐτακτοποιήθησαν.—*Αἶδα. Νικόλαον Γιάλελῆν* Ἀγίου ἐνεγράφητε· τὰ φύλλα θὰ σὰς στέλλωται τακτικῶς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ

[1] Πρὸς τὸν Διάκονον Ἀγαθάγγελον Παπαγεωργίου ἀγνώστου διαμονῆς

Καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου καὶ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς τὴν 19ην Δεκεμβρίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 11ην π. μ., ἵνα δικασθῆς, δι' ἣν αἰτίαν ἀπελογήθῃς ἐνώπιον τοῦ ἡμετέρου ἀνακριτοῦ.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι δέ, ὅτι, ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὡς ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4ῃ Νοεμβρίου 1950

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Εὐρίπου ΑΛΕΞΙΟΣ

[1] Πρὸς τὸν Ἱερομόναχον Φίλιππον Πανταζόπουλον ἀγνώστου διαμονῆς

Καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου καὶ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς τὴν 19ην Δεκεμβρίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 11ην π. μ., ἵνα δικασθῆς, δι' ἣν αἰτίαν ἀπελογήθῃς ἐνώπιον τοῦ ἡμετέρου ἀνακριτοῦ.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι δέ, ὅτι, ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὡς ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4ῃ Νοεμβρίου 1950

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Εὐρίπου ΑΛΕΞΙΟΣ

[1] Πρὸς τὸν Ἱερομόναχον Γερμανὸν Δημητριάδην ἀγνώστου διαμονῆς

Καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου καὶ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς τὴν 19ην Δεκεμβρίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 11ην π. μ., ἵνα δικασθῆς, δι' ἣν αἰτίαν ἀπελογήθῃς ἐνώπιον τοῦ ἡμετέρου ἀνακριτοῦ.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι δέ, ὅτι, ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὡς ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4ῃ Νοεμβρίου 1950

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Εὐρίπου ΑΛΕΞΙΟΣ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱ. Μητρόπολις Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνάδειξιν ὑποψηφίων πρὸς ἐκλογὴν ἐφημερίου τοῦ ἐνοριακοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἁγίου Δημητρίου Κάτω Χώρας Ναυπακτίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν ταύτην θέσιν τακτινοῦ ἐφημερίου, ὅπως ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως, ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικὰ προκειμένου νὰ ἀνακηρύξωμεν αὐτοὺς ὑποψηφίους ἐφημερίου τοῦ ἐν λόγω ἐνοριακοῦ ἱεροῦ ναοῦ.

Ἐν Ναυπακτίᾳ τῇ 20 Ὀκτωβρίου 1950.

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Χριστοφόρος

Ἱ. Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημεριῶν», προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις τῶν ἱερῶν ναῶν, Ἀμελάντων—Στράφων, Ἁγίου Ἀθανασίου Λιλαντίων, Κουρκοῦλων καὶ Κοντοδεσπότη—προσόντα Γ' κατηγορίας—ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλωσιν εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα πιστοποιητικὰ.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 31 Ὀκτωβρίου 1950.

† Ὁ Χαλκίδος Γρηγόριος

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΠΥΡΙΔΩΝ

† Ὁ Ἐδέσσης - Πέλλης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝ

† Ὁ Κερκύρας - Παξῶν ΜΕΘΟΔΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ : Π. Σ. ΜΑΝΩΛῆΣΗΣ

Τόποις «Φοῖνικας» Λεωνάτου 4. Ἐν Ἀθήναις